

GERÇEĞE DOĞRU

zafer

BİLİM-ARAŞTIRMA • KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

EYLÜL
2021

OSMANLI ORMANLARI YAKANLARI AFFETMEDİ

BELÂ VE MUSİBETLER ANLAMSIZ MI?

KARARSIZLIKLARIMIZ, SEÇİMLERİMİZ VE MUTLULUĞUMUZ

HER VARLIK, KENDİSİNİ VAR EDENİN BİNLERCE ŞAHİDİDİR

ÜRETEREK VAR OLMAK VEYA TÜKETİRKEN TÜKENMEK

ORMAN YANGINLARI VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

www.zaferdergisi.com

ÖNEMLİ HATIRLATMA
Dergileri ellerine ulaşmayan okuyucularımız, her ayın 20'sine kadar abone servisimize bildirdikleri takdirde bir sonraki sayımızla birlikte ücretsiz olarak tekrar yolluyoruz.

Abone Servisi İletişim Bilgileri
abone@zaferdergisi.com
0 549 505 60 01 - 02 - 03

Dilek ve Görüşleriniz aşağıdaki adrese yollayabilirsiniz:

zaferdergim@gmail.com

Genel Yayın Yönetmenimiz ve büyüğümüz merhum Selim Gündüzalp, 12 Eylül 2017'de vefat etmişti.

Selim Gündüzalp'e, tüm şehitlerimize, sel ve yangınlarda vefat eden kardeşlerimize, yazarlarımızın ve tüm okuyucularımızın vefat etmiş yakınlarına Cenab-ı Hak'tan rahmetler diliyoruz.

Elhamdülillah imanımız var; bizler için ölüm geçici bir ayrılık. Vefat edenler için, zahmet, meşakkat bitti; ücret almaya gittiler.

Rabbimiz hepimizi sevdiklerimizle cennetinde buluştursun. Amin.

Zafer Der Yönetim Kurulu

Sizlerle

Eylül 2021

Merhaba değerli dostlarımız,
Yeni bir sayı ve yeni bir mevsime ulaştık, Rabbimize hamd ediyoruz.
Özellikle son ay içinde zorlu günler yaşadık. Devam eden salgınla beraber, sel ve yangınlarla biz de yandık. İnsanın en çok teselliye ihtiyaç duyduğu zamanlar musibet zamanları. Gerekli tedbirleri almanın yanında, Rahmet-i İlahîye iltica etmenin, dua ve istiğfarın da vaktidir. Şu fani dünyada, ahiret yolcusu olan insanı, manevi tesellidan daha iyi ne teselli eder ki...
...
İnsan yaşadıklarına anlam vermek istiyor. Peygamberimiz asm "Gerçek hayat, ahiret hayatıdır" buyuruyor. Dünya hayatı, ahirete hazırlık olduğu gibi, dünyanın hadiseleri de ahireti hatırlatıyor, ahirete yönlendiriyor.
Hızla uçuruma koşan fakat bunun farkında olmayan birisini durdurmak, önüne engeller çıkarmak ona anlamsız ve kötü görünse de onu kurtarmak için anlamlıdır.
Her ne sebeple olursa olsun, yaşanan olumsuzluklar, Asr Suresinin ifadesiyle "hüsranda/kayıpta olan insana" kendini kurtaracak kararlar alma fırsatı verebilir.
Bediüzzaman hazretleri, her şeyin iki sebebi vardır der; bir zahirî, diğeri hakiki sebep. Sadece görünürdeki sebeplere bakmak çoğu defa olayları anlamaya yetmez. Hayatı anlamak için gerçek sebebileri görebilmek lazımdır; bunun için de iman nazarıyla, her şeyin yaratanı ve sahibi olarak Allah'ın iradesi açısından, ahiret hayatı yönünden bakmak lazım.
İman bizi, Allah'ın insanlara sözü olan Kur'an'ın nuruna komşu ediyor; hayat yolunu, karanlıklar içinde değil, Kur'an güneşinin altında yürüme avantajı veriyor. Dünyayı kesben değil kalben terketmek gerektiğini, dünyayı ahiretin tarlası bilip çalışmak gerektiğini ve insan için neye ne kadar çalışıyorsa, eline ancak onun geçeceğini ders veriyor...
Rabbimiz de, "Belki de sizin hoşlanmadığınız şey, hakkınızda hayırlı olur; hoşlandığınız şey ise sizin için bir şer olur. Allah bilir, siz bilmezsiniz." buyuruyor.
Dünya açısından bakınca kayıp görünen pek çok şeyin, ahiret açısından bakılınca kazanç olduğu görmüyor muyuz zaten?..
Ayrıca sadece namaz, oruç gibi ibadetlerle değil, başa gelen hastalık ve musibetlerin de ahiret kazancına vesile olduğunu öğreniyoruz.
Demem o ki, iman nazarıyla bakalım, imanlı akılla düşünüp hayatımızı, duygularımızı şekillendirelim, zorluklara sabredip, nimetlere şükredelim.
Dünyanın hali görüyoruz ki böyle... Çalkantıları bitmiyor, burada cenneti boşuna aramak yerine, burada cennete götürecek işlere çalışalım. Rabbimizin lütfu, Elçisinin rehberliğinde sahil-i selamete ulaşalım.
...
Eylül sayımızın hazırlığında emeği ve katkısı olan tüm yazarlarımıza, okuyucularımıza teşekkür ediyoruz...
...
Gayret çalışmak, sefer bizim; zafer Allah'ın...❖

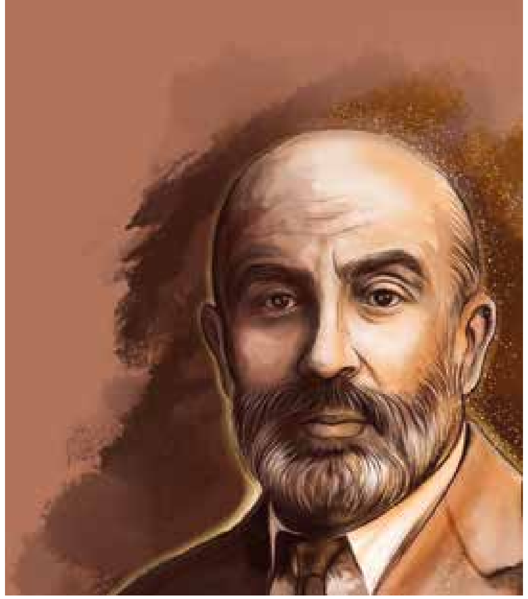
— Editör

zafer
Ulusal Süreli Yayın
Eylül, 2021
Fiyatı: 12,5 TL (KDV dahil)
İmtiyaz Sahibi:
Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği
İktisadi İşletmesi
Şirket Adına Yetkili: Cavit Çağlar
Genel Yayın Yönetmeni: Prof. Dr. Sefa Saygılı
Yazı İşleri Müdürü ve Editör: Suat Ünsal
Grafik-Tasarım: Mücahit Taşkın
Abone Servisi: Betül Büken - Sibel Aydın - M. Çağla Karaca
abone@zaferdergisi.com
Gerçeğe Doğru Zafer Dergisi
Adres: Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
Abone Merkezi ve İletişim Adresleri
Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
www.zaferdergisi.com / zaferabone@gmail.com
İRTİBAT TELEFONLARI: 0 549 505 60 01 - 02 - 03
Nasıl Abone Olabilirsiniz?
Dergimize abone olmak ve yenilemek için telefonla arayabilirsiniz.
zaferabone@gmail.com adresine
isim, adres, telf. ve e-mail bilgilerinizi yollayabilirsiniz.
Abone Ücretleri
Yurt içi abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): Sadece 150 TL (KDV dahil)
Yurt dışı abone ücreti (12 say›, 1 yıllık): Avrupa 40 EURO
ABD: 50 USD, Avustralya: 60 AUD
Abone Ücretini Nasıl Ödeyebilirsiniz?
1- Kredi kartı numaranızı bize bildirerek ya da internet sitemizden ödeme yapabilirsiniz.
2- Bir PTT şubesine giderek POSTA ÇEKİ hesabımıza yatırabilirsiniz. (Lütfen posta çeki üzerine isminizi yazmayı unutmayınız.)
POSTA ÇEKİ HESAP NO: 170 880 68
Alıcı adı: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
3- Ayrıca aşağıdaki BANKA HESAP nolarına abone ücretinizi ödeyebilirsiniz.
Banka Hesap numaraları
Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
TL HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası İBAN: **TR18 0020 5000 0957 7519 4000 01**
-Türkiye Finans Katılım Bankası İBAN: **TR59 0020 6001 0903 7795 3900 01**
EURO ve USD HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası
EUR: TR07 0020 5000 0957 7519 4001 02 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
USD: TR34 0020 5000 0957 7519 4001 01 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
Baskı-Cilt: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş. Cihangir Mahallesi Güvercin Caddesi No:3/1 Baha İş Merkezi, A Blok Kat:2 34310 Haramidere/İstanbul
www.mega.com.tr Tel: 0 212 412 17 00 Sertifika No: 44452

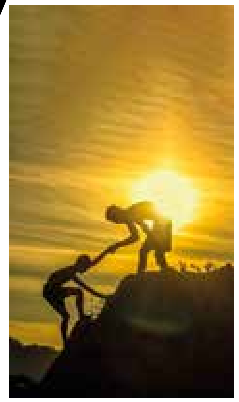
içindekiler

Bil ki, bir mezar taşıdır
insandan yarına kalan.
Ve unutma, onu da başkası yaptırır,
gerisi yalan...

— Mehmet Akif

Selman-ı Fârisî [ra] dünyanın ahirete tarla olduğu gerçeğini başka türlü anlatıyor. İnsan ektiğin biçermiş: "Kıyametin karanlıklarının nasıl oluştuğunu biliyor musun? O insanların birbirlerine yaptıkları zulümlerden oluşmuştur."

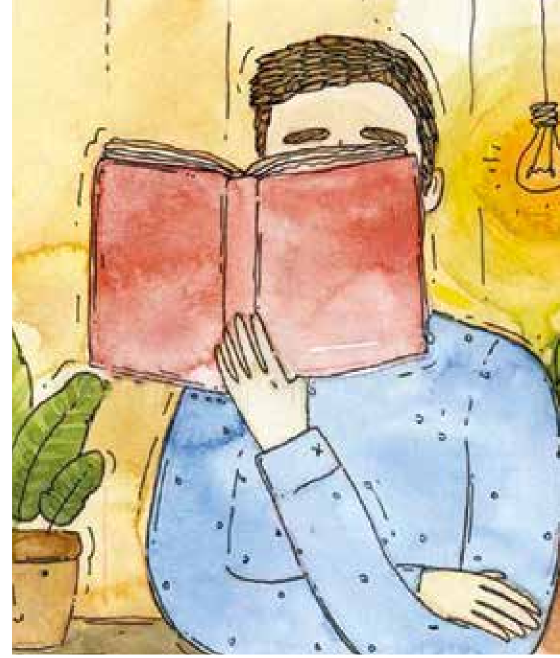
"Ahlak devrimcidir"

diyor Erol Göka. Zira insanı, esmanın tecellilerine tutunduran, esmanın hakkını vermek üzere inşa eden "teslimiyet" günübirlik savrulmalar karşısında bir omurga sunuyor. Kendini "Allah'la markalamak" anlamına gelen esma ahlakı gündelik menfaatlerin sarkacından çekip alıyor insanı. "Bir Müslüman için ahlaki değerler, geçmişte, insandan çok uzakta, kuru ve soğuk normlar ve komutlardan ibaret değiller; hem kendi içimizdeki kötülüğe hem dünyadaki kötülüklere isyan için bize güç veriyorlar. Diğer insanlarla, tabiatla ve Yaratıcı'yla ilişkilerimizi nesiller boyunca düzenleyen ahlak, bize "şah damarımızdan daha yakın" bir kaynaktan geliyor. Değişen her tarihi ve toplumsal şart altında mutlaka yeniden çiçeklenme dinamizmine sahip bulunan özellikler taşıyor. Bu yüzden dünyanın her yerinde, hak ve adalet için yürütülen mücadelelerin ortak ahlaki bir paydası var. Adalet için, toplumun ve insanın hakları için ayağa kalkıldığında bizi canlandıran, içimizdeki bu ahlaki öz. "Zalimin zulmü varsa mazlumun Allah'ı var" dememiz boşuna değil.

Latin Amerika'nın buruk hikayelerinin anlatıcısı Gabriel **Garcia Marquez**, 'ölme zamanı'na işaret ederek gelip geçti aramızdan. Ölmeden çok önceleri yaşamanın en güzel halini hatırlatan "ölmeden önce ölünüz" sırrına dokunmuştu Marquez: "İnsan ölme zamanı geldiğinde değil, ölebildiği zaman ölür."

A. Esra Yalazan
modern insanın konfor zırhını kırmak için yazıyor, kalp okyanusunun dibine dalmaya çağırıyor:
"Sevdiklerinin gerçekte kim olduğunu, kendi iç sesini samimiyetle bilmek isteyen ve hayatın hakikatine dokunmaktan ürkmeyen herkesin biraz benim gibi hissettiğini sanıyorum. Ama böyle hissetmekle, o hissi dile getirmek, sorgulayabilmek arasında derin bir uçurum var ve onun ucundan aşağıya bakmaktan ödümüz kopuyor aslında."

Nobelli Yazar Doris Lessing'in

Altın Defteri, çağın yalnızlığına ve iletişimsizliğine vurgu yapıyor. Ne olursa olsun, Doris Lessing gibi içimizin kuyularından çıkardığımız berrak suları ince ince akıtacağımız bir Altın Defter'imiz olmalı...

Ruh düşerken unutur,
yükselirken hatırlar.
— Muhyiddin Şekûr

Ne kaçıp gitmek,
ne ekip biçmek,
Sefer de içimde, tahammül de.
— Mustafa Kutlu

Orman Yangınları ve Düşündürdükleri

PROF. DR. FATİH SATIL

Geçtiğimiz günlerde ülkemizin her köşesinde meydana gelen orman yangınları hepimizin ciğerlerini dağladı. Ormanlarımızın ve içerisindeki nice canlıların yok oluşu bizleri derinden etkiledi. Şimdi yaraları sarma ve geç kalmadan bu sahaların rehabilitasyonu için gerekenleri yapma zamanı. Bu arada bu felaketten dersler çıkarmak ve sorumluları kanun önünde yargılamak da önemli.

Gelelim asıl konumuza, yani orman yangınları ve sonrasındaki ekolojik boyuta. Yangın Ekoloğu Çağatay Tavşanoğlu bir makalesinde şöyle diyor: "Yangına meyilli olan Akdeniz ormanları milyonlarca yıldır yanar, aslında bu durum aşırı ve kontrolsüz olmamak koşuluyla özellikle de kızılçam ormanlarında doğal bir süreçtir. Yani bu doğal yangınlar sayesinde ormanlar ekolojik olarak yenilenmekte ve yangına dayanıklı bireyler gelişmektedir. Yangından sonra yanan sahaya gidecek olursanız, birçok bitkinin yangından hemen sonra sürgün vermeye başladığını görebilirsiniz. Hatta bazı bitkiler vardır ki, ancak yangın sonrası ortaya çıkan sıcaklık sayesinde çimlenebilirler. Kızılçam kozalakları yangın esnasında kapalı olması sayesinde içindeki tohumlar da yangında zarar görmeden korunur. Yangınla bu kozalaklar da açılır ve tohumlar toprağa dökülerek çimlenmeye hazır hale gelir."

Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi gibi orman yangını her zaman felaket değildir. Yangınla birlikte birçok bitki yeniden dirilmekte, orman yenilenmekte ve biyolojik çeşitlilik yeniden şekillenmeye başlamaktadır. Görüldüğü gibi felaket gibi görünen orman yangınlarının o zahirî çirkinliği altında parlak güzellikler ve intizamlar var. Elbette bu demek değildir ki, "ormanlar yansın, yanması iyidir." Her şeyin dengeli olması iyidir. Bu nedenle yangınların olmaması için tedbirleri ihmal edemeyiz ve yanmasına göz yummamalıyız. Çünkü sözünü ettiğimiz doğal yangınlar ile gençleşme olayı 30-40 yıl gibi uzun ve doğal bir süreçte gerçekleşmektedir.

Yangın Sonrası Ağaçlandırma Çalışmalarında Dikkatli Olmak Gerekir

Maalesef yangın sonrası toplum duyarlılığı olarak hemen kitlesel ağaç dikme kampanyası için iyi niyetli girişimlerde bulunabiliyoruz. Ancak bu tür uygulamaların bazen ekosisteme yarardan çok zarar verebileceğini de unutmamak gerekir. Çünkü böyle kitlesel ağaçlandırma çalışmalarında sahaya dozerler sokulur, her şey temizlenip, toprak sürülüp alana yeni çam fidanları dikilir. Ancak bu tür monokültürel uygulamalar bölgedeki biyolojik çeşitliliğe zarar verebilmektedir. Yani kitlesel ağaçlandırma her zaman için iyidir diyemeyiz.

En iyisi bu işi uzmanlarına bırakmaktır. Uzmanlar nerede, ne zaman, nasıl ağaçlandırma yapılacağını gayet iyi bilirler. Orman teşkilatı bu işi yüzyıllardır yapmaktadır. Doğal gençleştirme yöntemi ile; yanmış dallar yere serilerek kızılçam tohumu takviyesi ile alana herhangi bir dozer sokmadan ve yeni fidan dikmeden söz konusu alanın doğal yollarla yeniden ormana dönüşmesi sağlanır. Böylece biyolojik çeşitliliğe zarar verilmeden sahanın yeniden hem de doğal yollarla ağaçlandırılması sağlanmış olur.

Bu süreçte vatandaş ve STK'lar illa bir şeyler yapmak istiyorlarsa, bu sürecin takipçisi olabilirler, yanan orman sahalarında kaçak yapılaşma olmaması için kamuoyu oluşturulabilir, toplumu orman ve yangın konusunda bilinçlendirebilir ve önleyici tedbirleri öğrenip öğretebiliriz.

Zeytin ve Meyve Ağaçları, Çam Ağaçları Yerine Dikilebilir mi?

Her orman yangını sonrasında, orman alanlarına çam yerine zeytin gibi meyve ağaçlarının dikilmesi önerileri dolaşıp durur. Hatta bu kızılçamların ABD tarafından ülkemize sokulduğu insanların bu çamları zeytinliklerin yerine diktiği gibi paylaşımları da sıkça duyarız. Acaba bu bilgiler ne kadar doğru?

Öncelikle şunu bilmeliyiz ki, kızılçamlar Akdeniz bölgesinin asli ağaç türüdür. Kızılçamlar, Akdeniz iklim şartlarının hüküm sürdüğü sahalarda en iyi yetişen, biyokitle verimi en fazla olan bir ağaçtır. Yani bölgenin ekolojik özellikleri ile kızılçamın ekolojik istekleri arasında tam bir uyum bulunmakta olup, bölgenin klimaks ağacıdır. **Milyonlarca yıldır bu coğrafyanın doğal bitkisi olarak yayılış gösterirler. Yani sanıldığı gibi sonradan insan eliyle dikilmiş bir ağaç türü değildir.**

Çam ormanları yerine zeytin ağacı dikme önerisi iyi niyetli görünse de ekosistem mantığına uygun bir teklif değildir. Ağaçlandırma konusu uzmanlık ister. Çam yerine meyve ağacı dikmek her zaman doğru olmaz. Çünkü her ağacın yükseklik, toprak, sıcaklık vb gibi belirli ekolojik istekleri vardır. Meyve ağaçlarının ekolojik istekleri ise çok daha özeldir, bakım ister, su ister, gübre ister vs. Mesela son derece kanaatkâr olan kızılçamlar hemen hemen bütün toprak türlerinde yetişebilmektedir. Kızılçam sıcaklık ve kuraklığa en çok dayanan bir çam türüdür. Özel bir bakım da istemez.

Akdeniz iklim kuşağında yetişen zeytin ağacı ise toprak istekleri bakımından seçici olmasa da zeytinlik tesis edilecek arazinin toprak yapısının tınlı, killi-tınlı bünyeye sahip, hafif kireçli ve çakıllı olması istenir. Toprak derinliği en az 1,5-2 m, organik madde ve besin elementleri bakımından zengin, su tutma kapasitesi iyi, pH'sı 6-8 civarında olmalıdır. Zeytinler iklim istekleri bakımından da çok toleranslı değildir. Örneğin rakımı 800 m'den yüksek olan yerler ekonomik anlamda yetiştiricilik için uygun değildir.

Netice olarak, tüm bunlar göz önünde bulundurursak uygun alanlarda zeytin gibi o araziye uygun meyve ağaçları dikilebilir ama bu çok maliyetli ve zahmetli olur tutma oranı da düşük olur. Bizler ağaçlandırma yaparken doğayı taklit etmeliyiz. Oranın doğal ağaç türleri neyse ona yakın türleri dikmeliyiz. Evet her yerin çam olması hoş değil ama dikilen çamın da tutma ihtimalinin diğer türlere göre daha yüksek olduğunu unutmamak gerekir. Zeytin gibi öyle sulanmak istemez, kuraklığa da dayanıklıdır.

Ayrıca şunu da unutmamak gerekir; hiçbir ağaç meyvesiz değildir. Yani çam ağaçlarını meyvesiz bir ağaç olarak düşünmek hatadır. Ağaçların kimisi; kurdu kuşu, kimisi insanı, kimisi de tabiatı beslemekle vazifelidir. Yeter ki dikelim, sadaka olsun! ❖

Aile Öyküsü

iltifat

Eşiyle geçimsizlik yaşayan bir adam bir psikoloğa danışmaya karar verdi.

Çok üzgün ve bitmiş bir halde psikoloğun karşısına geçip derdini, yaşadıklarını anlattı.

Psikolog baştan sona dinledikten sonra, "Tamam anladım" dedi, "Size birkaç çözüm önerim olacak. Başlangıç olarak eşinize bol bol iltifat edin, mesela yaptığı yemekleri övün, güzel sözlerle gönlünü alın. Sonra gelişmelere göre yeni adımları uygulayalım."

Adam kötü günleri geride bırakma hayaliyle evine adeta koşarak gitti. Eve girdiğinde yemek hazır onu bekliyordu. Yemekten tattı ve başladı iltifatları sıralamaya: "Hanım bu ne lezzet, ben ömrümde böyle güzel yemek yemedim..." Bir yandan yiyor bir yandan da övgülerine devam ediyordu: "Şöyle harika, böyle güzel..."

Fakat o övdükçe hanımı bozuluyor, renkten renge giriyordu.

Ve sonunda adamın sözünü kesip bir güzel payladı ve mutfağı terketti.

Adam ertesi gün tekrar psikoloğa gitti.

Psikolog, "Nasıl ise yaradı mı iltifatlar?" diye sorunca, adam başını salladı "hayır" dedi.

Psikolog "Nasıl olur!" diye hayret etti. "Oysa övgü çok etkilidir..."

Adam, "Belki öyledir ama" dedi, "Eşim övdüğüm yemeği komşudan almış..." ❖

Hazırlayan: ASLINUR BAHAR

Güzellik

PROF. DR. KEMAL SAYAR

Ben, çağımızda ruhsal sıkıntıların önemli bir kısmının, güzelliği yeterince idrak edememiş olmamızla alakalı olduğunu düşünüyorum.

O kadar çok çirkinliğe muhatap oluyoruz ki, bir süre sonra içsel kaynaklarımız tükenmeye başlıyor.

İnsan güzellik karşısında vecd duyuyor, güzellik karşısında ilahi bir tabiatı olduğunu keşfedebiliyor. Kendi içindeki ve dışarıdaki güzelliği keşfedebilen insan evladı, kendisinin müteal bir âlemin parçası olduğunu hissedebiliyor.

Biz maalesef günümüzde hep kötü haberlerle, çirkinlikle, insanı demoralize eden yayınlarla muhatap olduğumuz için hem kendimize hem dışarıdaki dünyaya hem de insan evladına karşı bir itimatsızlık geliştiriyoruz. Bu güvensizlik bir süre sonra insanı yoruyor.

Geçtiğimiz senelerde bir çalışma yapıldı. Bu çalışma, insanın sürekli olumsuz haberlere muhatap olmasının, onda ciddi bir şefkat yorgunluğuna, merhamet yorgunluğuna yol açtığını, insanın giderek empati melekesini kaybettiğini ve bu kadar yoğun bir kötülük karşısında kendini çaresiz hissettiğini dile getiriyor. (Âleme Bir Yâr İçin Âh Etmeye Geldik, s.48)

Ruh sağlığımız için 'ekran zamanı'nı kısmalı, ruhu besleyecek organik içeriklere (sohbet, kitap, müzik, tabiat, sinema vb) vakit ayırmalıyız. ❖

Kararsızlıklarımız, Seçimlerimiz ve Mutluluğumuz

NİHAL BALCI

İmkânı ve fırsatları olup, isteyenler bile neden bir türlü karar veremeyip evlenmekte zorluk çekiyorlar? Neden evlenenlerin büyük bir kısmı ya mutlu olamıyor ya da ayrılıyor? Özel üniversiteler ve bunca fırsat ve bilgi çokluğu ile beraber neden pek çok genç bir türlü ne okuyacağına ne meslek seçeceğine, karar veremiyor? En iyisini, en yakışanını bulmak yolunda bir gömlek, bir elbise için kaç tane mağaza gezmemiz gerekiyor?

...

Bir zamanlar Bağdat'ta bütün malını yiyip bitiren bir mirasyedinin hikayesi anlatılır. Paralar suyunu çekince bir gece rüyasında büyük bir hazineye kavuşabilmesi için Mısır'a gitmesi gerektiğini görür. Vakit kaybetmeden yola koyulur. Fakat yol ona çok ağır gelir, aç kalır, perişan olur. Utandığı için, geceleri dilenmeye karar verir. Fakat gece olup adamcağız dilenmeye başladığında bekçi onu hırsız sanarak yakalar ve bir güzel döver. "N'olur vurma," der "Sana gerçeği anlatacağım."

Anlatınca bekçi hayret eder. "Sen ne akılsız adamsın! Hiç, bir rüya için bu kadar yol gelinir mi? Ben yıllardır rüyamda Bağdat'ta şu sokakta, şu evde hazine var diye görürüm, ama bunun için yollara düşmedim." der.

Adamın keyfine diyecek yoktur. Bekçinin bahsettiği ev onun evidir. Geri dönüp evine gider. Kazıp hazineyi bulur.

...

Tunuslu arkadaşım Zainab, Müslümanlar için tasarlanmış özel bir evlilik uygulaması sayesinde tanıştığı, daha sonra negatif cevap verdiği bir Türk'ün ısrarlı mesajlarından bahsederken, bir yandan da bana, cuma günü buluşacağı Pakistanlı bir doktorun resmini gösteriyor. Çok kısmeti olmasına rağmen bir türlü evet diyemiyor. Gruptan başka bir arkadaşımız Sumra ise, ailesi tarafından "Dünyanın en seçici kızı" olarak anılıyor.

İmkânı ve fırsatları olup, isteyenler bile neden bir türlü karar veremeyip evlenmekte zorluk çekiyorlar? Neden evlenenlerin büyük bir kısmı ya mutlu olamıyor ya da ayrılıyor? Özel üniversiteler ve bunca fırsat ve bilgi çokluğu ile beraber neden pek çok genç bir türlü ne okuyacağına ne meslek seçeceğine, karar veremiyor? En iyisini, en yakışanını bulmak yolunda bir gömlek, bir elbise için kaç tane mağaza gezmemiz gerekiyor?

Bu soruların çok fazla cevabı olabilir; fakat fazla seçeneklerimizin olması, en iyisini seçip daha mutlu olmamızı sağlaması gerekmez miydi? Herhangi bir şey ile mutlu olmamız için kaç yer gezmeli, neler yaşayıp, ne tecrübelerden sonra ona ulaşmalıyız? Hikayedeki adam gibi biz de yanı başımızda, hatta çoğu zaman içimizde olan mutluluğu yoksa uzak diyarlarda mı arayıp durmakla meşgulüz?

Mutluluk Deneyleri

Stanford'da bir yüksek lisans öğrencisi olan Sheena İyengar lüks bir markete ara sıra gittiğini fakat ne zaman buraya gitse bir şey alamadığını fark eder. Oysa bu markette yüzlerce farklı çeşit ketçap, 500'den fazla farklı sebze ve meyve, 2 düzine şişe su markası gibi, almak istediğiniz şeyler için çok fazla seçenek vardır.

Sheena marketin idarecisini ziyaret eder ve insanlara bu kadar seçenek vermenin işe yarayıp yaramadığını sorar. İdareci ona her gün, kameraları ile gelen, otobüsler dolusu turistleri gösterir. Sonuçta bir deney yapmaya karar verirler. Deney için reçeli seçerler ve girişe reçel tatmak ve satın almak için bir tezgâh kurarlar. Markette 348 farklı reçel türü satılmaktadır. İlk deneyde tezgâhta 6 çeşit reçel vardır, İkincisinde ise 24. Bu iki farklı durum için tezgâhın başında kaç kişinin durduğuna ve sonuçta kaç kişinin reçel satın aldığına bakılır. Tezgâhta 6 çeşit olduğunda, önünden geçip markete girenlerin %40'ı durup reçellerin tadına bakar. Duranların %30'u reçel satın alır. Tezgâhta 24 çeşit olduğunda ise geçenlerin %60'ı durur, fakat duranların sadece %3'ü reçel alır. Yani 24 çeşit reçel daha fazla insanın durmasını sağlamasına rağmen; 6 çeşit reçel deneyenler, 24 çeşit deneyenlere göre 6 kat daha fazla satın almışlardır.

Beynimiz önümüze gelen seçenekleri değerlendiriyor ve sonuçları ile ilgili tahminler yapıyor. Biz de kararlarımızı bu tahminlere göre vermeye çalışıyoruz. Bazı soruların cevabı basit gibi görünüyor, bazıları ise daha karmaşık, fakat uzun vadede insan çok zaman yanılabiliyor. Kendisini çok mutlu edeceğini sandığı şey aslında ona mutluluk getirmeyebiliyor veya sevmediği bir şey, hakkında hayır getirebiliyor. Örneğin ne kadar çok seçeceğimiz varsa o kadar iyi sanıyoruz. Oysa "aşırı seçenek yüklemesi" denen bu durumda insanlar karar vermekte zorlanıyor.

...

Şu aşağıdakilerden hangisi başınıza gelse daha çok mutlu olursunuz?

- Yılbaşı piyangosunu kazanmak
- Trafik kazası sonucu belden aşağısı felç olmak

Sorunun cevabı için fazla zamana ihtiyaç olmasa gerek. Kim ikincisini seçer ki? Üstelik bu iki grup arasında çok fazla fark olmalı. Yani piyangoyu kazananlar çok çok mutlu olmalı, sakat kalanlar ise çok çok mutsuz olmalı.

İşin ilginç tarafı bu iki grup insanla ilgili toplanan veriler var.(1) Araştırmanın sonuçlarına göre piyango kazanan ve hiç bilet bile almayan kontrol grubunun mutlulukları arasında bir fark yok. Hatta bilet almayanlar, piyangoyu kazananlara göre günlük sıradan işlerden daha fazla zevk alıyorlar. Piyango kazanmanın ilk heyecanı geçtikten sonra, günlük sıradan şeyler fazla keyifli olmamaya başlıyor. Mutluluk konusunda bu iki grup ile sakat kalanlar arasındaki fark ise çok az. Onların günlük hayattaki olağan şeylerden keyfini azaltan şey ise geçmiş hallerine odaklanıp üzülmeleri.

Yapılan pek çok araştırmaya göre bir seçimi kazanıp kaybetme, sevgiliden ayrılma ayrılmama, terfi alma veya almama, üniversiteyi kazanma veya kazanmama, doktor veya darbukacı olma ve benzeri pek çok olay bizi sandığımızdan çok daha az etkiliyor. Bir araştırma, insanların çok önemli hayati bir travma geçirmelerinden üç ay sonra—bazı istisnalar dışında—mutluluklarının eski seviyesine geldiğini gösteriyor.(2)

Neden? İnsanlar bu kadar kısa bir zamanda eski hallerine nasıl dönebiliyorlar?

Çünkü mutluluk dışarıdan alınan değil, içimizde yapabileceğimiz bir şey... İnsanda "psikolojik bağışıklık sistemi" olarak adlandırılan çoğu bilinçsiz algı sistemleri var. Bu sayede insanlar kendi içinde bulundukları küçük dünyaları ile ilgili görüşlerini değiştirip, elindekiler

ile daha mutlu olmayı becerebiliyorlar. Allah'a inancı ve güveni kuvvetli, musibet ve farklı imtihanların da ahirette bir karşılığı olduğunu bilen insanlarda da bu sistemin daha iyi çalıştığına belki şahit olmuşsunuzdur.

Diğer sahabeler açlıktan karnına bir taş bağlarken kendisi iki taş bağlayan, hayatında biri hariç tüm evlatları vefat eden Efendimiz (asm) sabahlara kadar "şükreden bir kul" olarak namaz kılar. Ömrü hapis ve sürgünlerde, zehirlenme ve sayısız işkence altında geçen Bediüzzaman hazretleri ise "Ey nefsim!" diye kendine hitap ederken "Yetmiş üç sene, yüzde doksan adamdan ziyade zevklerden hisseni almışsın. Daha hakkın kalmadı," der.(3)

Kendisi ve çok sevdiği kardeşleri haksız yere hapiste iken onlara gönderdiği mektuplarda, "Yakınınızda bulunmakla çok bahtiyarım," diye yazar ve "Küfür ve dalâlet dışında her türlü halimiz için Allah'a hamd olsun," der. "Belki sevmediğiniz şey hakkınızda hayırlıdır."(4) hakikatini hatırlatır.

Sentetik Mutluluk ve Doğal Mutluluk

Elimizdekilere razı olup, halimizden memnun olup, içimizde oluşturduğumuz mutluluğa "sentetik mutluluk", istediğimiz şeyleri elde ettiğimizdekine ise "doğal mutluluk" diye adlandırır isek; sanki sentetik mutluluk diğerine göre aynı kalitede değilmiş, daha değersizmiş gibi geliyor. Bazen "Demek ki böylesi hayırlıymış," cümlesi aslında büyük hayal kırıklıklarını ifade edebiliyor.

Peki bu doğru mu? Gerçekten sentetik mutluluk diğerine göre daha mı aşağı? Elbette böyle düşünmeliyiz(!)... Çünkü her istediğini elde etmeden, sürekli bir şeyler satın almadan da aynı şekilde mutlu olacağına inanan dervişlerle dolu bir dünyada ekonomik çarkların dönmesi mümkün değil.

İşte yanıldığımız bir nokta da bu. Biri size hediye etse, tarlanızı kazarken bulsanız, hatta gökten de üstünüze düşse bir altın liranın değeri değişmediği gibi sentetik mutluluk ve doğal mutluluğun da bir farkı yok.

Elindekilerle mutlu olmanın, bu mutluluğu içimizde oluşturmanın mümkün olduğunu gösteren ve sonuçları pek çok kez tekrarlanan bir sosyal deneyde,(5) deneklere 6 tane tablo verilip bunları en sevdiklerine göre sıralamaya koymaları istenir. Sıralama yapıldıktan sonra dolapta fazla resimler olduğu ve isterlerse bir tane yanlarında götürebileceği söylenir. Dolapta fazla kalanlar ise 3 ve 4. olarak seçilen resimlerdir. Genellikle 3. alınmak istenir, çünkü 4.'ye göre daha çok beğenilmiştir.

Bir süre sonra denekler tekrar çağırılıp, aynı altı resmi en sevdiklerine göre tekrar sıralamaları istendiğinde ise ilk eve götürdükleri ve kendilerinin olan resmi, neredeyse tamamı, en başa koyarlar. İşte bu, istediğini elde edemediği zaman mutluluğu sentezlemek, "Bendeki en iyisi, diğerleri ondan daha kötü," demek değilse nedir?

Deneyde iki farklı grup insan vardır. İlki sıradan insanlardır. İkinci grup ise fazla alkol kullanmaktan veya başka sebeplerden dolayı yeni hafıza oluşturamayanlardır. Onlar da aynı ilk grup gibi 6 farklı resmin içinden birini seçerler. Fakat deneyi yapan kişi yarım saat sonra tekrar geldiğinde ne deneyi yapanı ne de hangisini seçtiklerini hatırlayamazlar. Fakat şaşırtıcı şekilde onlar da kendilerine verilen resmi ikinci sıralamada en başa koyarlar.

"Alayım, Beğenmezsem Değiştiririm."

İlk görüşmenize geç kalan bir adamla belki evlenmezsiniz, ama evlendikten sonra bunu tekrar tekrar yaparsa, zaten altın gibi bir kalbi var, hem çok dürüst dersiniz. Evim biraz küçük ama en azından merkezi; ya da biraz uzak ne yapalım, ama en azından geniş ve rahat dersiniz; ve yine hayat devam eder. Siyah ve olgun üzümleri asmanın üzerinde görüp canı çeken fakat bir türlü ulaşamayan tilki "Zaten ekşi," der.

Eğer değiştiremeyeceğimiz şeylerin iyi taraflarını görüp, güzel düşünemez isek hayat çekilmez bir hale gelir. Allah herkese bu kabiliyeti vermiş; ama bazılarının bunu diğerlerinden daha iyi yaptığını; bazı durumların ise bu işi becerebilmeyi daha da kolaylaştırabildiğini görüyoruz.

Harvard'da siyah-beyaz fotoğraf kursu açılır.(6) Öğrenciler kendileri için fotoğraflar çeker ve karanlık odada bunlardan iki tanesinin basımını yaparlar. Kursun sonunda katılanlara resimlerden bir tanesini seçmeleri söylenir. Diğer resim kurs için kendilerinden alınacaktır. Katılanların iki gruba ayrıldığı deneyde ilk gruba seçimden hemen sonra geride kalan resmin İngiltere'ye postalanacağı söylenir. Yani bu gruptakilerin kararı değiştirilemez. İkinci gruba ise 4 gün içinde fikirlerini değiştirirlerse tek bir e-posta veya telefon ile kolayca bunun mümkün olduğu, hatta evlerine getirileceği söylenir.

Bunun devamında 3-6 gün öğrencilerin ellerindeki resimden memnun olup olmamaları ile ilgili takipler yapılır. Sonuçta resmi değiştirme şansı olmayanların ellerindekinden memnun oldukları, diğerlerinin ise değiştirme süreci boyunca kararsızlıkla kendilerini üzdükleri ve hatta zaman bitip değiştirme şansı ortadan kalksa bile yine memnun olamadıkları gözlemlenir.

"Evleneyim, eğer anlaşamazsak boşanırız.", "Şu işe veya okula bir kapak atayım, beğenmezsem değiştiririm." diyenlerin neden çoklukla mutlu olamadıklarını anlamak zor değil.

Güzel Gör, Güzel Düşün, Hayatından Lezzet Al

Bazen ne kadar yanıldığımızı gösteren başka bir örnek de istediğimiz seçimleri yapabilme ve fikrimizi değiştirebilme özgürlüğünün bizi daha mutlu edeceğini sanmak. Oysa seçim yapma ve yaparken de fikrini değiştirebilme ihtimalinin olduğunu bilme sentetik mutluluğu öldürüyor. Psikolojik bağışıklık sistemi sıkıştığımız ve değiştiremeyeceğimiz durumlarda en iyi çalışıyor.

Deneylerle elde edilen veriler, hem korkularımızı hem de istek ve arzularımızı aslında ne kadar da abartabildiğimizi gösteriyor.

Shakespeare, "İyi veya kötü diye bir şey yoktur, düşünmek onu öyle yapar," der. Sizce de öyle midir? Grip olup yatmakla, güzel bir yere yemeğe gitmek, para kazanmakla kaybetmek aynı mıdır?

Tabi ki hayır... Bazı şeyler diğerlerine göre daha güzeldir, daha çok keyif verir, daha caziptir. Bir bahçeye girdiğinde iyisini güzelini toplamak ister insan. Yapabileceğinin en iyisini yapmaya çalışır. Fakat dünya ile ilgili olan ve sonuçta geçip gideceği kesin olan hiçbir şey ne fazlaca abartmaya ne de çok fazla hırs ile peşinden gitmeye değecek kadar iyi değildir. Bunun yanında helalse hesabı; haramsa azabı; musibet veya hastalıksa sevabı vardır.

Bir şeyden çok korkmak veya bir şeyi çok fazla istemek, şükür ve kanaat yerine hırsla peşinden gitmek ise insana çok hatalar yaptırabilir. Hep bir adım ötede, şunu bunu elde ettikten sonra ulaşacağını sandığı mutluluğun hayali ile elindeki güzelliklerin farkındalığında olmayabilir. Hatta aşırı abartılmış korkuları ve arzuları ile, mutlu olma yolunda tercihler yaparken, güzel şeylere ulaşmak yolunda elindekileri, hatta dürüstlüğü gibi daha önemli değerlerini kaybedebilir.

Bazen de insan içten bir şeyi istese ve doğru şeyleri yapsa da istediği olmayabilir. Hatta Allah, kişi ile kalbi arasına girebilir. İşte yapabileceğimiz her şeyi yaptıktan sonra, burada kadere teslim ve Allah'ın merhametine güvenme devreye girer, insan yine ümitsizliğe düşmez. Güzel görür, güzel düşünür ve hayatından lezzet alır. ❖

Kaynaklar:

1. Lottery winners and accident victims: is happiness relative? Brickman et al.

2. Immune Neglect: A Source of Durability Bias in Affective Forecasting, Gilbert et al.

3. Emirdağ Lahikası, sf 148

4. Bakara Suresi, 2:216.

5. Do amnesics exhibit cognitive dissonance reduction? Lieberman et al.

6. Decisions and Revisions:The Affective Forecasting of Changeable Outcomes, Daniel Gilbert, JaneE. Ebert

Trombositleri Tanıyalım: Ben Bir Küçük Pulcuğum

DR. SELÇUK ESKİÇUBUK

Ben; sizlerin kanında dolaşan küçük bir hücreyim. Sizler bana **pulcuk** ismini taktınız ama bilim dünyasında ben **trombosit** veya platelet adıyla bilinirim. En yakın arkadaşlarımız kanda beraber dolaştığımız beyaz ve kırmızı kürelerdir. Kandaki kırmızı küreler gibi bizlerin hücrelerinin içinde de çekirdek yoktur.

Biliyor musunuz kanın %60'lık bölümü sıvı kısmıdır, yani plazmasıdır? Bizler kan içinde yüzen hücreler olarak hep birlikte %40'lık bölümünü oluştururuz. Kırmızı kan hücreleri tüm kan hücrelerinin yaklaşık %99'luk kesimini oluştururken, beyaz küreler ve bizler ancak %1'lik kesimi meydana getiririz.

Anavatanımız yani doğum yerimiz kemik iliğidir ama parçalanma ve ölüm yerimiz dalaktır. Normalde hepimiz dolaşımda değilizdir, üçte birimiz dalakta yedek akçe durumunda kalır, ihtiyaç halinde kana geçiriliriz. Kemik iliğinin en büyük hücreleri olan **megakaryositlerin** kenarlarından kopan sitoplazma parçacıklarından üretiliriz. 2-4 µm çapında, disk şeklindeyiz. Ve ömürlerimiz çok kısa, 8-10 gün kadardır.

Karaciğerde üretilen bir hormon olan **trombopoetin**'i (Tpo) sizler ancak 1994 yılında keşfettiniz. Ama siz yeni öğrenseniz de bizler, sizlerin vücudunda yaratıldığımız günden beri onunla tanışıyoruz. Bu hormonla kemik iliğine mesaj gönderilerek bizim üretimimiz sağlanır. Bir yerde o, bizim için ebelik görevi yapar. Bizim kandaki sayılarımız bu hormonla kontrol edilir. O da aslında her şey gibi kendine verilen görevi yerine getirir. Mesela kan bağışında bulunan bir insanda hemen görev başına geçer, kemik iliğinde yeni arkadaşlarımızın üretilmesini sağlar.

1 ml kandaki sayımız 150-450 bin arasındadır. 1 ml = 20 damla olduğuna göre **1 damla kandaki sayımız 7500-22.500** dür. Yetişkin erkeklerde ortalama 5 litre, kadınlarda ise 4,25 litre kan bulunduğuna göre, bütün vücudunuzda bulunan sayımızı siz hesap edebilirsiniz? İşte biz böyle özel bir ordu gibiyiz.

Azlığımız da çokluğumuz da sizin vücudunuzda çeşitli hastalıklara neden olur. Yapımız azalır veya yıkımımız artarsa bir de dağılımımızda bozulma olursa sayılarımız azalır. Sayılarımız kanda **50.000 hücre/ml** altına inince birçok belirti ortaya çıkabilir. Ve bunların altında çeşitli hastalıklar olabilir. Sayılarımız özellikle 1.000.000 hücre/ml ve üzerinde ise tehlikeli oluruz ve mutlaka tedavi gerektiririz.

Bizler yaşadığımız sürece ancak verilen görevleri yaparız. İnsan vücudunu bir saraya benzetirseniz bizler o sarayın korunmasında görevli özel askerlerin bir grubuyuz. Örneğin eliniz kesildiği zaman bütün pulcuklar bir itfaiye eri gibi koşar geliriz, oradaki kesik damarı kapatmak için çalışırız. Normalde kan içinde birbirimizden bağımsız olarak akıp giderken aktif hale geçeriz, **ADP, tromboksan A2 ve bizlerden kaynaklı büyüme faktörü (PDGF) gibi maddeleri salgılarız.**

PDGF'lerin birinci kaynağı, bizlerin içindeki α granülleridir. PDGF, monositler, aktive olmuş makrofajlar, fibroblastlar ve endoteliyal hücreler gibi farklı birçok hücre tarafından da sentezlenir.

PDGF-A zincirini kodlayan gen, 7. kromozom üzerinde lokalize olmuştur. PDGF-B zincir gen üretimi 22. kromozom üzerinde lokalize olmuştur. PDGF-C geni 4. kromozom ve PDGF-D geni 11. kromozom üzerinde bulunur.

Hepimiz bu maddeler sayesinde kesilen yere geldiğimizde bir araya toplanma emri almış askerler gibi kümeleşiriz. Ancak pıhtılaşma işinde tek görevli hücreler bizler değiliz. Karaciğer; **pıhtılaşma faktörleri** denen bir sürü faktörleri salgılar. Biz hepimiz bir program dahilinde ortak hareket eder, bizlere verilen görevleri yaparız. Emre itaatsizlik yapmak bizim yapımızda yoktur.

Sizler akıllı insanlarsınız, fen bilimleri tahsil ediyorsunuz. İyi düşünün! Sizce, bizler de sizler gibi akıllı birer varlık mıyız? Çünkü yaptığımız işler çapımızı çok aşan işlerdir. Evet gördüğünüz her olayda sebep-sonuç ilişkileri vardır ama bizim görev sahamızdaki olaylar büyük, hassas ölçülere, ince hesaplara dayanan karmaşık ama düzenli bir organizasyondur. Bunları bizlerden hangimiz yapabilir? Karaciğer mi, kemik iliği mi, dalak mı, beyin mi veya çeşitli kromozomlara dağıtılmış bizim görevlerimizden sorumlu gözüken genler mi?

Hayır hayır! Bizler perde arkasında görünmez bir orkestra şefinin çubukları ile yönettiği veya gizli bir komutanın emriyle hareket ettirdiği ve gücünü ondan alan aciz varlıklardan başka bir şey değiliz. Bizlerde de akıl yok, irade yok, güç yok ama sizlerde var. Öyleyse bizlere, vücudunuzdaki diğer hücrelere, hatta kainata bakın hep aynı mührü göreceksiniz. Size kendini tanıttırmak için her şeyi sanatıyla yaratan ve idare eden bir Zat'ı bulun, Onu tanıyın!..

"Onu bulan neyi kaybeder, Onu kaybeden neyi bulur?.." ❖

Bütün Tecelliler Güzel

Belâ Ve Musibetler Anlamsız Mı?

PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR

"Hayat musibetlerle, hastalıklarla tasaffi eder, kemal bulur..." (Bediüzzaman, Sözler)

Allah Resulü (asm) dünyada rahat olmadığını beyan etmekle, bu dünyanın saadet diyarı değil, çalışma ve imtihan yeri olduğunu haber vermişlerdir. Saadet âlemi cennettir. Bütün elem, keder, hastalık ve musibetlerden uzak bir hayat ancak cennette vardır.

Bu dünyada celâl ve cemâl tecellileri birlikte kendini gösterir. Ve insan, her bir tecelli ile ayrı bir terakki ve tekâmül yoluna girer. Cemâl tecellileri onun ruhunda hamd ve şükür manalarını inkişaf ettirirken, celâl tecellileri ona ne kadar aciz ve fakir bir varlık olduğunu, Allah'ın rahmet ve yardımına ne kadar muhtaç olduğunu ders verir. Bu derslerle insan, kul olduğunu daha iyi anlar ve Rabbine karşı vazifelerini daha hassasiyetle yerine getirir.

Öte yandan, insan cemâl tecellisi olan sıhhatiyle ibadetlerini rahat bir şekilde yerine getirdiği gibi, celâl tecellisi olan hastalıklarla da aczini ve fakrını daha iyi hissetmek ve sabır göstermek suretiyle çok değerli ve verimli ibadetler yapar.

...

Nur Külliyatı'ndan bela ve musibetlerle ilgili bir tespit:

"Hayat musibetlerle, hastalıklarla tasaffi eder, kemal bulur, kuvvet bulur, terakki eder, netice verir, tekemmül eder; vazife-i hayatiyeyi yapar." (Lem'alar)

Bediüzzaman hazretlerinin bu güzel tespitini okuyunca şu hadis-i şerifin manasını daha iyi anlıyoruz:

"Belâların en şiddetlisi enbiyaya, sonra evliyaya, sonra da derecelerine göre diğer müminleredir." (Buharî, Merdâ, 3)

Belânın bir manası da "imtihan"dır. Musibetlerle ağır imtihanlardan geçerek sabır, teslim, tevekkül, rıza imtihanını kazanan büyük zatların başında peygamberler gelir, sonra derecesine göre diğer has kullar...

...

Bilindiği gibi ağır imtihanların neticeleri de büyük olur.

"Dünya ahiretin tarlasıdır." hadis-i şerifini, insanın musibetlerle terakki ve tekâmül etmesi yönüyle ele alan şu ifadeler de bu konuda çok önemli bir derstir:

"Tohumlar gibi neşv ü nemâsız kalan birçok istidad çekirdekleri, zâhiri çirkin görünen hâdiseler yüzünden sümbüllenip güzelleşir."

Bir çekirdeğin toprak altına atılması, görünürde bir musibettir. Orada parçalanması ikinci ve daha büyük bir musibettir. Ama sümbül vermenin yolu da bundan geçmektedir.

İşte insanın istidadında (yeteneklerinde) de çok çekirdekler vardır. Bunların gelişmesi, meyve vermesi ancak meşakkatle, çalışmayla ve sabretmekle mümkündür. Her ne kadar bu sayılanlar görünürde çirkin sanılsa da o zahirî çirkinliğin arkasında harika güzellikler saklıdır.

...

İnsan meyvesindeki celâl ve cemâl tecellileri, insan meyvesinin ağacı olan kâinatta da kendini gösterir. Kış-yaz, gece-gündüz, fırtına-sükûnet, dağlar-ovalar, güller-dikenler vs bu celâl ve cemâl tecellilerinden birkaçıdır. Şu var ki, bütün celâl tecellilerinin arkasında güzel neticeler vardır.

Bu vesileyle *Bediüzzaman hazretlerinin, "Bütün inkılaplar ve küllî tahavvüller, birer manevî yağmurdur."* ifadesine de kısaca temas edelim:

İnkılap ve tahavvül kelimeleri, "başka türlü olma, hal değiştirme" anlamına gelir. Sıhhatli bir kişinin hastalanması bir inkılaptır, bir hal değişikliğidir. Bu değişimle, onun ruh âleminde "sabır ve kadere teslim" imtihanı başlamıştır. Kuru toprağa yağmurun yağmasıyla da onda bir hal değişimi başlar. İşte insanın bu sabır imtihanını kazanması, toprağın yağmurdan fayda görerek çiçekler açmasına benzetilmiş oluyor. ❖

Başkaları...

MEHMET TÜZÜN

Sorunlarını başkalarına fatura etmek,
görünürde kolay ama aslında çözümsüz
ve sıkıntılı bir yoldur.
"Başkaları değişmezse, ben düzelmem"
demektir bu.
Zaten bizim görevimiz
sadece kendimizdeki hataları bulup
düzeltmektir,
başkalarını suçlamak değil.
Dikkat edin,
Kur'an'da başkalarını suçlayanlar sadece
Cehennemliklerdir ve
bu suçlamaların onlara hiçbir fayda
vermeyeceği de yazılıdır. ❖

Sosyal Bilimler: 'Yeni Şeyler' Söyleme İmkânı

AYTEN YADİGÂR

Lise yıllarımızda birinci sınıfı bitirdikten sonra fen ve edebiyat kolu olarak sınıflara ayrılmamız söz konusuydu. Genel olarak çalışkan öğrencilerin fizik, kimya, biyoloji, matematik gibi sayısal derslerin ağırlıklı olduğu fen sınıfına; notları daha düşük, ders çalışmayı pek sevmeyen ve daha az başarılı oldukları düşünülenlerin ise müfredatında tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji gibi sosyal alan derslerinin yer aldığı edebiyat sınıfına devam ettikleri gibi bir anlayış vardı. Çünkü insanların zihninde matematik ve fen bilimlerinin daha önemli ve üstün olduğu düşüncesi hâkimdi. Sosyal bilimler ise mahiyeti pek bilinmemekle birlikte kendisine pek önem atfedilmeyen bir alandı.

Bunun yanı sıra eğitime sadece "meslek edinme formasyonu" olarak bakmanın bir neticesi olarak, fen sınıfından mezun olanların üniversite sınavları ve meslek seçimi konusunda diğerlerine nazaran daha avantajlı oldukları düşünülürdü. Farklı ilgi alanları ve yetenekleri olan öğrenciler sevmeseler dahi zorlanmak pahasına fen sınıfında okumaya çalışır, eğitim öğretim süreci ve sonrasında şekillenen hayatları eziyet haline gelir ve mutsuzluk üretirdi.

...

Bugün de fen bilimlerinin sosyal bilimlere nazaran daha önemli ve üstün olduğunu düşünenler olabilir. Teknolojik gelişmeler baş döndüren bir hızla devam etmekte, hayatı kolaylaştırmakta. Diğer yandan ise dünyanın pek çok bölgesinde insani krizler yaşanmakta. Küreselleşen dünyamızda çok boyutlu ve çok değişkenli toplumsal sorunlarla baş etmek zorunda kaldığımız bir süreçten geçmekteyiz.

Özellikle hızlı değişime uyum sağlama çabaları, beklenmedik afetler, salgın tehdidi, savaşlar, göç, aç ve susuz kalma korkusu, yarınlara dair güvensizlik, endişe, kaygı, duygusal travmalar... Netice itibariyle insan kaynaklı, insan eliyle işleyen ve insanı etkileyen bir süreç. İşte bu noktada insanı konu edinen ve sosyal olayları anlama ve açıklama çabasında olan sosyal bilimlere ve bu alanda yapılacak ciddi derinlikli çalışmalara ne kadar ihtiyacımız olduğu anlaşılıyor.

Aslına bakılırsa fen ve sosyal bilimlerine biri diğerine üstün diye bakılmaktan ziyade meseleleri farklı açılardan ele aldıkları hesaba katılmalı ve bu şekilde daha bütüncül bir kavrayış sağladıkları düşünülmeli. Hayatın hemen bütün alanlarını etkileyen pandemi sürecinde mesela, ilk günlerden itibaren süreci tıbbi boyutuyla değerlendirmek ve tavsiyelerde bulunmak üzere doktorlar ve tıp uzmanlarından oluşan Bilim Kurulu oluşturulmuştu. Ancak sürecin insan ve toplum hayatını etkileyen boyutu düşünülerek özellikle kontrollü sosyal hayatın daha sağlıklı yürütülmesi noktasında tavsiyelerde bulunmak ve yönlendirmeler yapmak amacıyla bu kez Toplum Bilimleri Kurulları oluşturulmasına karar verildi. Her iki kurulun çalışmaları, bireylerin, ailelerin ve diğer toplumsal kurumların bu zor süreci daha sağlıklı bir şekilde atlatabilmeleri için karar verici makamlara yol göstermekte.

...

Dijital dönüşümün yaşandığı günümüzde insanın, topluma ve hayata dair sorulara cevap arayışı devam ediyor. İnsan ve doğa / çevre arasındaki ilişkiyi doğru okumak anlamak çabasındaki sosyal bilimler alanında, fen bilimlerinde olduğu gibi Batı menşeli çalışmaların, kavramların ve izahların hâkimiyeti söz konusu. Ancak küreselleşme ve hızlı değişimlerin yaşandığı, zaman algımızın ve referanslarımızın değiştiği günümüzde, farklı toplum yapılarının anlaşılması noktasında farklı bakış açılarının geliştirilmesi gerektiğine dair düşünceler dile getirilmekte.

Sakarya Üniversitesi'nden Prof. Dr. Tayfun Amman, "Bugün nasıl ki tıp ilminde "hastalık yoktur, hasta vardır" sözüyle farklılıklara işaret ediliyorsa benzer durum sosyoloji alanına taşındığında "İnsan yoktur, insanlar vardır" şeklinde ifade edilebilir. Aile değil aileler, grup değil gruplar, toplum değil toplumlar, kültür değil kültürler" diyerek bu konuya dikkat çekmektedir.

Yine Prof. Dr. Ümit Meriç, "Avrupa kıtasının kendi iç sorunlarını teşhis ve tedavi etmek mecburiyeti ile tarih sahnesine çıkmış olan Batı sosyolojisi, "Toplumların ve toplum içindeki olayların ilmi" olarak kendini tanımladı. Ama burada toplum, büyük harf "T" ile başlayan bir toplumdu. Oysa dünyada böyle bir "T" toplum değil, toplumlar var. Avrupalı düşünürlerin kendi toplumlarını dikkate alarak kurduğu teoriler—o da kısmen—kendi realitelerini aydınlatıyordu. 19. yüzyılda yaşamış olan Spencer, Weber ya da Marks'tan 21. yüzyıl Türkiye'sini aydınlatmasını beklemek abestir." sözleriyle aynı hususu dile getirmektedir.

...

Batılı paradigmaya hâkim olmakla birlikte, sosyal bilimlere yerli bakış açısı ile yaklaşımın gerekliliğine inanan ve kendi medeniyet kodlarımız dâhilinde bir sosyoloji ilminin tesis edilmesinin gereği ortadadır. Daha başlangıç noktasında bir farkımız var bizim. Fen bilimleri çalışmalarını ne pahasına olursa olsun doğaya egemen olmak amacıyla yapmayız. İnsanı tanıma ve toplumsal olayları anlama çabası gösterilen sosyal bilimler çalışmalarında da insanları ve toplumları zaafları üzerinden manipüle etmek amacı gütmeyiz. Tarih, kültür ve varoluşu dikkate alarak insanı ve toplumları anlamaya çalışırız. Bu anlama çabası içindeyken temel varsayımlarımızı göz ardı etmeyiz. Varlığa/doğaya sahip olma veya sömürme değil, emanet bilinci esastır. İnsan bizim için rakip düşman veya öteki değil, dost ve kardeştir. Ben merkezlilik veya bencillik ile değil, biz bilinci ile bakarız hayata. Dünyevileşme tuzağına düşmek endişesi taşır, dünya-ahiret dengesini korumaya çalışırız. Bunların kavramlarımıza ve yorumlarımıza yansımaması düşünülemez.

Bu noktada, ülkemizde 2003 yılından itibaren sosyal bilimler ve edebiyat alanında duyulan üstün nitelikte bilim insanı yetiştirilmesine kaynaklık etmesi amacıyla kurulan Sosyal Bilimler Liseleri, sözel alanda başarılı ve sosyal zekâsı yüksek öğrenciler için çok güzel bir imkân. Bu okullara sadece avantajları dezavantajları nedir, mezun olunca nasıl iş bulurum, ne kadar kazanırım düşüncesiyle yaklaşmak, çok eksik bir bakış açısı olur.

Yüksek öğrenim öncesi gençlerde sosyal bilimler alt yapısının oluşturulması, tarih ve medeniyet bilincinin temellerinin atılması önemli olan. Ülkesine ve dünyaya dair meselesi olan, gönül coğrafyası ve insanlık adına kafa yoran ve çözüm üretmeye çalışan donanımlı ve kültürlü gençler... Mevlana'nın "pergel" metaforundan hareketle, sabit ayağı kendi medeniyet dünyasına basan, aklı ve gönlü kadim değerlerinden beslenen, diğer ayağı ile de insanlık mirasına katkı sunmuş tüm medeniyetleri dolaşan ve kendini her daim geliştiren gençler...

İnsanlık ve anlam kriziyle boğuşan dünyamıza sosyal bilimler alanında "yeni şeyler" söyleyecek, yeni ufuklar açacak gençlerin yetiştirilmesi, fen ve teknoloji alanında kaydedilen gelişmeler kadar önemli vesselam.

Yeni eğitim öğretim yılı herkes için hayırlı olsun. ❖

Saadet Asrından

Yalana Dikkat

HAZIRLAYAN: İBRAHİM YARDIM

PEYGAMBER EFENDİMİZ (asm), bir kadının çocuğunu çağırdığını gördü:
Kadın, "Hele gel bak sana ne vereceğim!" diyordu.
Allah'ın Rasulü kadına sordu:
"Çocuğa ne vereceksin?"
Kadın:
"Gelirse ona bir hurma vermek istemiştim" diye cevap verdi.
"Dikkat et!" dedi Hz. Peygamber (asm), "Eğer ona bir şey vermeyecek olursan, üzerine bir yalan yazılacak!"[1]

...

Ayrıca, Ebu Hureyre (ra) da şöyle rivayet ediyor: Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmaktadır: "Kim bir çocuğa 'buraya gel sana bir şey vereceğim' der de sonra vermezse bir yalan günahı yazılır."[2] ❖

Kaynaklar:
1. Ebu Davud, Edeb 88, (4991)
2. Ahmed bin Hanbel, Müsned, 2/452.

Sorular ve Cevaplar

Sünnetullah Ne Demektir?

YUSUF YALÇIN

Mahlûkatın tedbir ve idaresinde Allah'ın takip ettiği yol, kanun ve prensipler vardır. Bu ilahi kanunlara *âdetullah* veya *sünnetullah* denir. "**Sünnetullahta** (Allah'ın kanununda) **asla bir değişiklik bulamazsın**" *(Ahzab, 33/62; Fatır, 35/43; Fetih, 48/23)* ayetinin ifade ettiği gibi, bu kanunlarda bir devamlılık söz konusudur.

Bazıları kâinattaki bu kanunlara yanlış olarak **"tabiat kanunları"** derler. Hâlbuki **bu kanunlar, Allah'ın tabiata koyduğu değişmez nizamdan (düzenden) ibarettir. Yani Allah'ın kainatın ve mahlukatın idaresindeki değişmez işlerini, prensiplerini, kanunlarını bizler "tabiat kanunları" olarak algılarız.** Bu kanunlar, tabiatı mahkûm kılan, verilen görevi yapmaya sevkeden yasalardır. Tabir yerindeyse, Yüce Allah bu kanunlarla icraatta bulunmayı bir prensip edinmiştir. Bunun böyle olması, aynı zamanda bizleri de disiplin altına alır, bu kanunları bulup uygulamaya sevkeder.

Mesela çalışan insanların başarıya ulaşması, isyan edenlerin cezalandırılması Allah'ın insanlık âleminde devam eden âdetindendir. Güzel bir sonuca ulaşmak için niyetin halis olması yeterli değildir. Uçmak niyetiyle kendini minareden atan adamın helak olması, âdetullahın bir gereğidir. Yani başarılı olmak isteyen insan Allah'ın kâinatta uyguladığı kanunlara uygun hareket etmelidir.

Allah'ın kâinattaki tasarrufu iki şekildedir:

1. Sünnetullah / âdetullah denilen genel kanunlarla tasarrufu, iş yapması.

2. Hârikulâde (mucize, sıradışı, âdetin dışında) olarak özel tasarrufu.

Gece-gündüzün birbirini kovalaması, Güneş'in her gün doğup batması, anne-baba ile yeni canlıların yaratılması, ağaçlar vasıtasıyla meyvelerin ikram edilmesi gibi ilahi tasarruflarda bir devamlılık ve genellik vardır.

Her türün ilk fertlerinin yaratılışı, Hz. İsa'nın babasız yaratılışı, mucizeler, kerametler ise olağandışı ve özel fiillerdir.

Hz. Peygamber (asm), Allah'ın en seçkin kulu olarak âdetullaha (Allah'ın kanunlarına) en fazla riayet eden fert olmuştur. **"Ben peygamberim, öyleyse harika bir şekilde hedefime varırım."** dememiş, sebeplere müracaat ederek sonucu yaratmasını Allah'tan istemiştir.

Dolayısıyla sebepler dünyasında yaşayan bizler, "Sünnetullah, Âdetullah, Allah'ın tabiattaki kanunları" denilen bu ilahi yasalara riayet etmemiz gerekir. Ama bu, olağan dışı durumları inkâr etmeye bizi sevk etmemelidir. Çünkü Allah, yarattığı mülkünde dilediği gibi tasarruf eder. ❖

Kaynaklar:
1. www.sorularlaislamiyet.com

Müslüman Matematikçilerin Matematiğe Yaptıkları Katkılar II

DOÇ. DR. ERHAN PİŞKİN

Sayılar Konusunda Katkıları

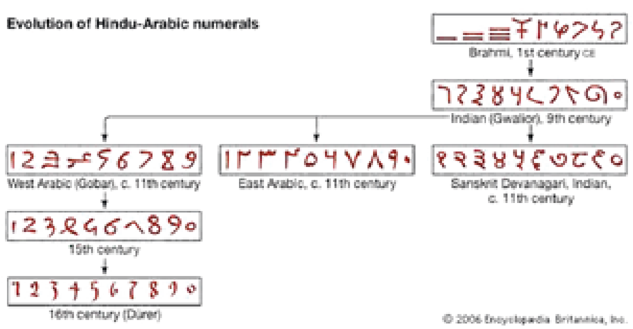
İslam dini gelmeden önce Romalılar roma rakamlarını, diğer milletler de kendi rakamlarını kullanıyorlardı. Araplar da uzun süre

٠ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩

rakamlarını kullandılar ve günümüzde de bu rakamları da halen kullanmaktadırlar. Fakat özellikle günümüzde kullandığımız ve harf devrimi ile batıdan aldığımız

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

rakamları aslında Müslüman matematikçilerin icatlarıdır. Elbette Müslüman matematikçiler kendilerinden önceki milletlerden faydalanmış ve aldıkları bilimi geliştirmişlerdir. Bu nedenle bazı matematikçiler bu rakamları Hint-Arap rakamları olarakta adlandırıyor. Bu rakamlar çeviri eserler yoluyla batıya geçmiş, daha sonra harf devrimi ile tekrar tarafımızdan kullanılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla bize batıdan geldiği için batılıların bu rakamları bulduğu gibi yanlış bir algı vardır. Bu gerçeği batılılarda kabul etmektedir. Örneğin aşağıda Hint-Arap rakamlarının gelişimi ünlü Britannica eserinden alıntılanmıştır:

Sonuç olarak; günümüzde kullandığımız rakamlar Müslüman matematikçilerin icatlarıdır.

Cebir Bilimi

Cebir kelimesi ilk defa Harezmi (780-850) tarafından, zamanın bilim dili olan Arapça yazılan **El-Kitab'ül Muhtasar fi Hesab'il Cebr ve'l Mukabele** (Cebir ve denklem hesabı üzerine özet bir kitap) adlı eseri ile İslam dünyasında kullanılmıştır.[15]

Günümüzde önemli bir bilim dalı olan cebir, matematik bölümlerinde okutulan derse ve bir bilim dalına isim olmuştur. Bu kelime İngilizce algebra, Fransızca algèbre, Almanca algebra olarak kullanılmaktadır.

Batıya Harezmi ismi Al-Khwarizmi olarak geçmiş ve zamanla bu isimden "adım adım uygulanan kurallar dizisi" anlamına gelen "algoritma" (İngilizcesi "algorithm") kelimesi türemiştir. "Logaritma kelimesi de etimolojik olarak değerlendirildiğinde karşımıza Harezmi çıkar."

Matematikte bilinmeyenler genel olarak x harfi ile gösterilir. Müslümanlar bilinmeyen yerine "şey" kelimesinin kısaltılışı olarak "ş" harfini vermişlerdi. Bu sözcük Endülüs'teki İspanyolca eserlere "xey" olarak geçtiğinden, zamanla x şeklini aldı ve bilinmeyeni göstermekte kullanılan x doğmuş oldu.

Cebirin geometriye Uygulanması

F. Wöpcke, L'Algebre d'Omar Alkhayyami[17] eserinde, "Cebiri geometriye, geometriyi cebire tatbiki ilk uygulama şerefi Müslümanlara aittir."[18] diye yazar. Bunu ilk defa Harezmi 830 yılında yazdığı El-Kitab'ül Muhtasar fi Hesab'il Cebr ve'l Mukabele kitabında ikinci dereceden denklemleri çözerken yapmıştır. Fakat maalesef birçok kitap, cebir ve geometriyi birleştiren kişi olarak Fransız matematikçi Descartes olduğu söyler.

Pi sayısının Yaklaşık Değerinin Hesabı

Pi sayısı; bir çemberin çevresinin çapına oranı olarak tanımlanması Yunan filozofu Archimedes (M.Ö. 287-212) tarafından yapılmış ve yaklaşık değeri verilmiştir. Daha sonra farklı milletlerden pek çok kişi sayısının yaklaşık değerlerini hesaplamışlar.

14. yüzyılda Müslüman matematikçi Giyaseddin Cemşit (1380-1429), Er-Risâletü'l Muhitiyye fi İstihracı Muhiti'l Daire (Dairenin Çevresinin Bulunması Üzerine İnceleme) isimli eserinde

$\pi = 3{,}1415926535898732$

değerini bulmuştur. Yani sayısının günümüzdeki değerine oldukça yakın bir değer. Batı dünyası bu kadar yakın bir değeri ancak 200 yıl sonra elde edebilmiştir.

Toplam Formülleri

El-Kerhi (953-1023), El-Fahri fi'l-cebr ve'l-mukabele kitabında

$$1+2+3+\ldots+n=\frac{n.(n+1)}{2},$$

$$1^2+2^2+3^2+\ldots+n^2=\frac{n.(n+1).(2n+1)}{6},$$

$$1^3+2^3+3^3+\ldots+n^3=(1+2+3+\ldots+n)^2$$

formüllerini ilk defa elde etti.[19] Daha sonra El-Kaşani sayıların dördüncü kuvvetlerinin toplamını hesapladı. Ayrıca El-Kerhi

$$ax^{2n}+bx^n=c$$

formundaki Diyafont denkleminin pozitif çözümlerini bulmuştur.[20]

Kerhi, Fermat'tan çok daha önce; iki sayının küpleri toplamının hiçbir zaman bir tam küp olamayacağını söylemiştir.[21–22]

Trigonometri

Müslüman matematikçiler astronomiye özel bir önem vermişler. Güneş, ay ve gezegenlerin hareketlerini incelerken trigonometri müstakil bir bilim dalı haline gelmiştir. Durant, İslam Medeniyeti adlı çalışmasında "Trigonometrinin bugün kullanılan şekliyle formülleştirenin" El-Battani (850-929) olduğunu ifade eder. Duran kitabının bir başka yerinde ise

"Bir nesil sonra Nasirüddin Tûsî, trigonometriyi ilk defa müstakil bir ilim olarak ele alan eserini yayınladı. Bilgin, trigonometriyi, astronomiye bağlı olarak inceliyordu. Bu eser iki asır boyunca rakipsiz kaldı."[24] demektedir.

Eski Mısır, Mezopotamya ve Hintlilerin trigonometri ile ilgili bazı çalışmaları vardır. Fakat özellikle trigonometrinin gelişimi Müslüman matematikçiler Sabit bin Kurra, El-Battani, Ebu'l Vefa, İbn-i Yunus, Beyruni, Nasreddin Tusi ve Gıyaseddin Cemşit tara-

fından yapılmıştır.

Müslümanlardan önce sinüsün Hintliler tarafından bilindiği düşünülmektedir. Fakat sinüsü bilimsel bir disiplin içinde inceleyen, tanjant, sekant ve kosekant kavramlarını tanımlayan ilk kişi Ebu'l Vefa'dır.[25]

$$\sin(a+b) = sina\,.\,cosb + sinb\,.\,cosa,$$
$$\sin(a-b) = sina\,.\,cosb - sinb\,.\,cosa$$

toplam-fark formüllerini,

$$\sin(2a) = 2sina\,.\,cosa$$

yarım açı formülünü ve üçgende sinüs teoremi olarak bilinen

$$\frac{sina}{sinA} = \frac{sinb}{sinB} = \frac{sinc}{sinC}$$

formülü ilk defa Ebu'l Vefa elde etmiştir.

Günümüzde kosinüs formülü olarak bilinen

$$a^2 = b^2 + c^2 - 2bc\,.\,cosA$$

formülü Beyruni'ye aittir.

İslam Dünyasında Matematiğin Gerileme Sebepleri

Müslümanların matematiğe katkılarından bir kısmını ifade etmeye çalıştık. Hiç şüphesiz 8. ve 15. yüzyıllar arasında Müslümanlar bilimde altın çağlarını yaşadılar. Daha sonra Müslümanlar duraklama ve gerileme dönemlerine girdiler. Hiç şüphesiz gerilemenin birçok nedeni vardır. Bunları maddeler halinde sıralarsak:

- Liyakat ve ehliyetin bozulması,
- Rehavete kapılma,
- Kötü idareciler,
- Haçlı seferleri ve Moğolların yaptığı tahribatlar. ❖

Bu yazının kaynakları web sitemizdedir.

Her Varlık, Kendisini Var Edenin Binlerce Şahididir

ÜMİT ŞİMŞEK

Yeryüzündeki canlıların en büyüğü balinadır. Onları ve köpek balıklarının en büyük cinslerini, gözle ancak görülebilecek kadar küçük planktonlar besler. Hattâ, yavrulu bir balina, bu mikroskobik besinle kendi karnını doyurduğu gibi, aynı besinden her gün yüzlerce kilo süt çıkarıp yavrusuna sunar.

Bu beslenişte ve bu ikramda, en büyüğü en küçüğe muhtaç eden ve en küçükten en büyüğü çıkaran bir kudretin eseri görünür.

...

Unsurlar arasında en zayıfı havadır. Ağırlığıyla bizi ezmez, yüzümüze çarptığında incitmez, elimizle ittiğimizde bize direnmez.

Ama onu, bir de Rabbinden emir aldığı zaman seyredin:

Fırtınalarla, hortumlarla, kasırgalarla denizleri kaynatır, binaları yıkar, şehirleri yerle bir eder. Felâketlerin en büyüğü, en zayıf unsur vasıtasıyla gelir.

Bu şahlanışta, en kuvvetliyi en zayıf karşısında boyun eğdiren bir izzet ve hâkimiyetin eseri görünür.

...

Etrafımızdaki canlılar arasında en hakir görüleni, böceklerdir. En ince sanat onların işlediklerinde, en muhteşem düzen onların yaşayışında görünür.

Bu mükemmel sanatta ve bu muhteşem düzende ise, her şeyi her haliyle kuşatan bir ilim ve hikmetin eseri görünür. Çünkü görünen eser, o yaratıkların kendi kabiliyetleriyle münasip değildir.

...

Yeryüzündeki canlıların en çaresiz durumda olanı, yerinden kımıldamaya kabiliyeti olmayan bitkiler ve ağaçlardır. Onların muhtaç oldukları şey, dağlar gibi bulutlarla onların ayaklarına gönderilir.

Hayvanlar arasında en âciz durumda olanları ise yavrulardır. Onlar için de anne ve babalar âdetâ birer köle olur, gece gündüz onlara hizmet ederler.

Bunda da, en vahşî canavarları bir küçücük mâsum yavruya boyun eğdiren bir kudret ve rahmetin eseri apaçık görünür.

...

Hangi varlıkta bir kudret eseri görünse, o kendisinden değildir.

Hangi varlıkta bir ilim ve hikmet eseri görünse, kendisine ait değildir.

Hangi varlık bir rahmete mazhar ise, o da kendisinden değildir.

Bütün o varlıklar, kendilerinde eseri görünen ilim, kudret ve rahmetin birer şahidinden başka bir şey değildir.

Başka bir deyişle:

Her varlık, kendi varlığına ancak kendisi kadar şahitlik eder.

Kendisini var edene şahitlik ettiği zaman ise, kendisinden başka bütün varlıkları da beraber şahit gösterir.

Kısacası, kâinatta her varlık, kendisini var edenin binlerce şahididir. ❖

İnsanın Kanadı Gayretidir

İBRAHİM KÖROĞLU

– Başarılı insan daima çözümün, başarısız insan daima sorunun bir parçasıdır.

– Başarılı insanın her zaman bir programı, başarısız insanın her zaman bir mazereti vardır.

– Başarılı insan "işine yardım edeyim" der, başarısız insan "bu benim işim değil" der.

– Başarılı insan "zor olabilir ama imkânsız değil", başarısız insan "mümkün olabilir ama çok zor" der.

Bu maddeleri çeyrek asır önce katıldığım bir seminerde yer alan bir slayttan hatırlıyorum. Birçok madde daha vardı. Fakat halen güncelliğini koruyan ve diğerlerini de kapsadığını düşündüğüm bu dört maddeyi aklıma kazımıştım. Çalışan, yönetici, ebeveyn, öğretmen ya da öğrenci, konumumuz ne olursa olsun hepimiz bir ekibin parçasıyız. Birazdan vereceğimiz iki örneğin bizlere, "bu benim işim değil" demeden mazeret yerine iş üretmeyi, gelişime açık ve bardağın dolu tarafını öne çıkaran bir insan olma konusunda ilham vereceği kanaatindeyim.

İlk örneğimizde Garcia var: Yaklaşık 120 yıl önce, Amerika Birleşik Devletleri ve İspanya arasındaki savaş sırasında ABD Başkanı acil olarak Küba'daki isyancıların lideri Garcia'ya çok özel bir mektup göndermek ister. Garcia, Küba dağlarından birindedir. Fakat hangisinde olduğu bilinmemektedir. Bu mektubu bir askerin ne yapıp edip Garcia'ya ulaştırması gerekmektedir. Bunu kimin başarabileceği tartışılırken bir subay, bu görev için kendi birliğinden Çavuş Rowan'ı önerir. Onun bu görevi başarabileceğini ve kimsenin yerini bilmediği Garcia'ya bu mektubu ulaştırabileceğini söyler. Subay haklı çıkar. Çünkü Rowan, "Neden ben gidiyorum, postacı mıyım ben, bu benim işim değil, adres eksik, benden imkânsız bir şey istiyorsunuz, benim çoluk çocuğum var, nişanlıyım..." gibi klişe mazeretler ileri sürmeden mektubu çantasına koyar ve yola çıkar. Dört gün sonra Küba kıyılarına ulaşıp oradan ormanların içinden ilerleyerek üç haftalık bir seyahati yaya olarak tamamlayıp, Garcia'yı bulur mektubu teslim eder ve birliğine geri döner.

Bu hikâye "Garcia'ya Mektup" olarak bilindiği için Çavuş Rowan'dan çok Garcia ismi hafızalarda yer etmiştir. Ben de bu hikayeden esinlenerek, 2007-2012 yılları arasında liderliğini yaptığım ekipte yer alan bir arkadaşımı cep telefonuma, aslında Çavuş Rowan'ı kastederek Garcia olarak kaydetmiştim. Kendisine asıl ismi ile hitap etmeme rağmen ondan bahsederken Garcia olarak bahsettiğimden dolayı, bir çok arkadaşım da bana hak verdiği için onu bu isimle anar olmuştu. Çünkü kanaatimce bu arkadaşımız da öyle bir durumda, öyle bir mektubu hiç itiraz etmeden, mazeret üretmeden, durumun önemini kavrayarak ve gereğini yaparak yerine ulaştırmayı başarabilirdi. Bu arkadaşımızın çalışkanlığı, sabrı, fedakârlığı ve sonuç almadaki başarısı ekibimizin başarısına da önemli katkılar sağlıyordu. Bulunduğumuz şehirdeki 'network'ünün etkili ve yetkili insanlardan oluşması ve çevresinde tanınan ve sevilen biri olması, sorunların çözümünü kolaylaştırıyordu. "Bu benim işim değil" demeyen ve "zor olsa bile imkansız değil" diyerek konusunun dışındaki görevlerde bile başarılı sonuçlar elde eden arkadaşımız, herkesin aynı ekipte çalışmak isteyeceği örnek bir çalışan olmaya devam ediyor.

...

İkinci örneğimiz Gazneli Mahmut'un yardımcısı Ayaz. Hikaye Mevlânâ'nın Mesnevi'sinde yer alıyor: Gazneliler 963-1186 yılları arasında Horasan, Afganistan ve Kuzey Hindistan'da hüküm süren bir Müslüman-Türk hanedanıdır. Sultan Mahmut, 998-1030 yılları arasında bu devletin başındadır ve kazandığı zaferler sonucu, bir kahraman olarak ünü İslâm dünyasında yayılır. İşte Ayaz, Gazneli Mahmut'un sadık adamının ismidir. Zekâsı, mütevaziliği ve sultana bağlılığı ile tanınan Ayaz'a gösterilen ilgiden rahatsız olan diğer beyler, ona neden bu kadar çok maaş ödendiği konusunda sultana bir soru yöneltirler. Sultan Mahmut bu soruya o sırada karşılık vermez. Birkaç gün sonra beylerini alarak ava çıkar. Uzaktan bir kervanın geçmekte olduğunu görürler. Sultan Mahmut otağına çağırdığı beylerden birine "Git sor bakalım, bu kervan nereden geliyor!" der. Bey, atına atlar ve kervana ulaşır. Bir süre sonra geriye dönüp "Efendim kervan Rey şehrinden geliyor" diye bilgi verir. Sultan Mahmut: "Peki, nereye gidiyormuş" diye sorunca bey cevap veremez. Bunun üzerine Sultan, başka birini gönderir, o da "Efendim Yemen'e gidiyormuş" diye bilgi verir. "Yükü neymiş" deyince o da cevap veremez. Bu defa bir başka bey Sultanın, "Sen de git yükünü öğren" talimatı üzerine kervana gidip döner ve "Her cins mal var, fakat çoğu Rey kâseleri" diye cevap verir. Sultan: "Peki kervan Rey'den ne zaman çıkmış" diye sorunca, sorusu cevapsız kalır. Sultan böylece tam otuz beyi gönderir, otuzu da istenen bilgileri tam olarak getiremezler. Sultan son olarak Ayaz'ı çağırır otağına ve talimatını verir: "Git bak bakalım şu kervan nereden geliyor!" Ayaz, saygıyla sultanı selamlayıp konuşmaya başlar:

"Efendim, kervan görünür görünmez sizin merak ederek, soracağınızı tahmin ettiğimden gidip gerekenleri öğrendim. Kervan Rey'den geliyor Yemen'e gidiyor. Yükü şudur, şu kadar at, şu kadar deve, şu kadar katırdan oluşuyor. Kervanda şu kadar insan var, onlardan şu kadarı silahlı..." diye başlayarak kervan hakkındaki bilgileri en küçük ayrıntıya varıncaya kadar anlatır. Bütün bunları beyler ağzı açık dinlerler. Sultan, beylerine döner ve: "Ayaz'a neden otuz kişinin ücretine denk para verdiğimi anladınız mı? Görüyorsunuz ki bu bile, onun hizmetine karşı az geliyor" der. Böylece Ayaz'ı çekemeyerek aleyhinde konuşan beyler utanırlar, yaptıklarına pişman olurlar ve şöyle derler: "Bu bir anlayış, doğuştan gelen bir zekâ işidir. Allah'ın bazı insanlara verdiği özel lütfu ve ihsanıdır. Çalışmakla elde edilecek bir özellik değildir." Onların bu mazeretine karşılık Sultan şu muhteşem cevabı verir: "Şu hayat mücadelesinde insan, başarıya ulaşamamış, zarar etmişse, bir şey elde edememişse, bu hâl onun gereği gibi çalışmamasından ileri gelmiştir. Eğer başarıya ulaşmış, kazanmış, kâr etmişse, bu başarı onun çalışmasından, çok gayret etmesindendir."

Benim çalışma hayatımda bu örneklere dahil edebileceğim bir çok arkadaşım olduğunu söyleyebilirim. Ne dersiniz? Sizin tanıdığınız bir Ayaz ya da Garcia var mı? "Evet" diyorsanız ve aklınıza hemen birileri geliyorsa, elbette bu çok güzel bir şey. Fakat bu soru ile asıl siz, birilerinin aklına geliyorsanız, ne mutlu size. ❖

Bir Dinlesen Beni, İyileşeceğim Sanki...

SELİM GÜNDÜZALP

"Dünyada dertsiz insan yok. Varsa da insan değil." Sadi Şirazi bir soruya böyle cevap vermiş.

Her insanın öyle ya da böyle, az ya da çok bir derdi var. Kimi borç, kimi hastalık, kimi türlü ihtiyaç içinde; derdinden bir çıkış arayan, bir kurtuluş yolu, bir kapı arayan insanlar.

Dert varsa derman vardır. Her zaman için bir kapı bulunur. Bulana kadar aramaya, duaya devam...

İstanbul'daki Yenikapı ile ilgili bir hatıra anlatılır:

Devrin padişahının huzuruna, her şeyi bildiğini söyleyen bir adam çıkar. Padişah: "Madem her şeyi bildiğini iddia ediyorsun, benim bu şehre hangi kapıdan gireceğimi de bilecek misin?"

Adam der ki:

"Evet, tahmin ediyorum."

"Öyleyse şu kağıda yaz..."

Adam kâğıda yazar ve katlayıp sultana uzatır. Sultan da okumadan kenara koyar.

Sultan bir sürpriz yapmayı düşünür ve surlarda yeni bir kapı açtırır. Oradan girer şehre.

Birkaç gün sonra adam Sultan'ın huzuruna çıkar. Henüz onun yazdığı kâğıt açılmamıştır.

Adam huzurdayken, Sultan yüzünde tebessümle kâğıdı açar ve okur:

"Sultanım, yeni kapınız hayırlı olsun."

Evet, adam doğru tahmin etmiştir. O kapının adı da Yenikapı olarak kalır.

...

Aşağı yukarı insanların dertleri de böyle. Bazen ferahа ulaşmak için yeni bir kapı açmak gerek.

Dinlediğimiz, paylaştığımız dert, yeni kapı olur belki nereden bileceğiz? Belki de söndürmeye koştuğumuz yangın kendi evimiz çıkabilir. Bir dertliyi düzlüğe çıkarırken kendimizi düzlükte bulabiliyoruz. Başkasının derdi bizim çıkış kapımız oluyor. Rabbimizin güzel tecellileri bunlar, kullarını yakın etmek için.

Bir dertlinin derdini azaltmaya bizi vesile ettiyse Rabbimiz buna da hamd olsun.

İşte böyledir dünyanın hâli. Allah iman edecek tek bir kulu için peygamber gönderir; sana da bir kulunun derdini dinlemeyi, yardım etmeyi nasip eder.

...

Bir insan, bir insanın yanına, limana yaklaşan gemi gibi gelir, yüklerini bırakıp öyle ayrılır gider.

Dertli bir insanın hâli, dolu bir geminin halinden pek farklı değildir.

Bir sözünü hatırlarım Hazreti Mevlânâ'nın: "Dertli insanın, dumanla dolu bir evi vardır. Onu dinleyerek bir baca, bir pencere açmış olursun."

Eh, o dumandan öyle ya da böyle müteessir olmak yok değil. Ama Allah her kullarına tahammül de veriyor. Belki de bazı insanlara verdiği imkânları, ihtiyacı olanlara versinler diye veriyor... Kapı boşuna çalmaz; yardım etmek de nasip işidir.

Dünya herkese sınanma yeridir. Kimi darlıkla, kimi varlıkla... Sınavdan, testten, imtihandan geçen kıymet bulur, kıymetli olur. İmtihanlardan geçe geçe insan olunur.

Bir merhaba bekleyene ses, bir dertliye deva, bir yaraya merhem olalım... Evet, derdiyle uğraştığımız insanlar, aslında bizim için deva yapılıyor. Onlara koşarken, biz şifa buluyoruz. Duada da böyle değil mi? Meleklerin, bir dostu için dua eden insana, misliyle dualar ettiğini Peygamber Efendimizden öğreniyoruz.

Verdiğimiz bize verilir. İyilik düşünene iyilik verilir.

...

Dertler, aynı zamanda yeni hamleler için, yeni gelişmeler için birer imkândır. Her dertten sonra çıta yükselir, sınıf atlar insan.

Bulunduğu yerden imtihanın hakkını vererek bir adım olsun yükselen, geride kalanla bir olmuyor. Sınıfı geçenle geçmeyen bir olmuyor.

Abdülkadir Geylanî Hazretleri'nin dediği gibi:

"Acılara sabrettiler, tatlı oldular."

Evet, birçok insanda tatlı bir hal görürsünüz ama bir bedel ödemiştir. Onu da görmek gerekir. Yani, acılara, dertlere değil, kazandırdıklarına da bakmak gerek.

Allah dermansız dert vermez, geceleri sabahsız bırakmaz. Bize düşen sabretmek: musibet karşısında sabır, günahlara direnme konusunda sabır, yapmamız gerekenleri yapma hususunda sabır.

Sonrası selamet ve kurtuluş inşaallah... ❖

İletişim Açısından Besmele Ve Fatiha Yaklaşımı

ÂDEM ÖZKAN

Peygamberimiz Hz. Muhammed ve Ondan önce gönderilen bütün peygamberler, içinde bulundukları toplumlara; Allah'ın Cebrail Meleği ile gönderdiği vahiyleri (mesaj) ileterek, iletişim kurmuşlardır. Bu şekilde ilk iletişim; bütün insanlığın atası, ilk insan ve ilk Peygamber Hz. Âdem tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda Hz Âdem ilk iletişimin de babasıdır.

ALLAH BİZİMLE NASIL İLETİŞİM KURAR?

Kur'an açısından bakınca; Yaratıcı önce Peygamberimiz **Hz. Muhammed**'le iletişim kurar. Bildirmek istediği şeyleri değişik şekillerde önce Ona iletir. Bunun adı: **VAHİY**'dir. Kutsal kitabımız **Kur'an** bu şekilde oluşmuştur.

Gönderildiği ilk günkü gibi korunmuş ve diğer kutsal kitapların aksine hiçbir değişikliğe uğramamıştır. İçerisinde hem bu dünya hem de öbür dünya (ahiret) ile ilgili birçok konular vardır. Kıyamet gününe kadar bütün çağlara seslenmektedir. İlahi kitap (mesaj) olmanın farkı da buradadır.

Besmele ve Fatiha Suresindeki iletişim şekli:

BESMELE:

İlk olarak Allah insana muhatap olur ve ismini söyler. "**Benim adım Allah**" der. Kendisini tanıtır. "**Rahman** (Bütün yaratılanlara iyilik eden) ve **Rahim** (Acıyıp şefkatli olan) olduğunu belirtir. Onu bilmemiz ve yakınlaşmamız gereken bu iki özelliğinin altını çizer. İnsan, kendisine sürekli iyilik eden ve çok şefkatli olan bir Yaratıcısı olduğu gerçeği ile karşılaşır. Kulu ve Rabbi arasındaki ilk tanışma bu sıcaklıkla başlar. Bu samimiyeti gören insan, Onu daha fazla tanımak ve bilmek ister. Bunun üzerine hemen bir kapı açılır. Açılan bu kapı: Fatiha'dır.

FATİHA SURESİ:

Fatiha Suresi ile Yaratıcı kulunu: "Buyurunuz!" diyerek içeriye davet eder. Heyecan ve tanıma arzusu zirvededir. İçeriye adımını atan insan, Yaratıcısını kendi dilinden tanıyor olmanın sonsuz hazzını yaşamaya başlar. Yaratan kendisini 6 adımda tanıtır. Bu tanıtım öyle özlü bir tanıtımdır ki, adeta Kutsal Kitabın özetidir:

1- "**Evrende bilinen ve bilinmeyen, görünen ve görünmeyen ne varsa her şeyin tek yaratıcısı ve sahibi olduğunu, bunun için de kendisine teşekkür edilmesini**" öğretir. Yapılan iyiliklere teşekkür edildiğinde, bütün iletişim kanallarının açılacağını hatırlatır.

2- Besmeledeki Rahman ve Rahim özelliklerini burada bir kez daha tekrarlayarak, kendisine olan güvenimizi ve yakınlığımızı iyice pekiştirir.

3- Büyük-küçük her türlü iyilik ve kötülüğün mutlaka bir karşılığının olacağı "**öldükten sonra dirilme ve hesap gününden**" haber verir. O gün, iyilerin mükâfatını, kötülerin ise cezasını çekeceğini bildirir. İnsana varlığının amacını ve yolculuğunun devam edeceği gerçeğini hatırlatır.

4- İçinde yaşadığımız evrenin, görmediğimiz âlemlerin ve insanın sahibi olarak; "**sadece kendisine iman edilip ibadet edilmesini ve sadece kendisinden yardım beklenmesini**" ister. Bununla insanı gerçek hürriyete çağırır. Kendileri de muhtaç olanlara muhtaç olmaktan kurtarır.

5- Bizi bizden çok daha iyi bilen ve düşünen yüce varlığının şefkatli sinesine yaslayarak; "**her işimizde ve düşüncemizde sadece dosdoğru olanı isteme**" duasına çağırır. Burada, insandan hoşnutluğunun yegâne şartını; 'dosdoğru olmaya' bağlar. İdeal insan modeli de bu şekilde ortaya çıkar.

6- Bizler de şükran dolu hislerle Rabbimize; "**ödüllendirilecek olanların yoluna iletmesini, yanlış yola giderek cezalandırılacak olanların yolundan uzak tutmasını**" dua samimiyetiyle arz eder, olmamızı istediği gibi olmaya adım atmış oluruz.

Bu dua, insanla-yaratıcı arasındaki ilk iletişimi temsil eder. Kapalı kapılar onunla açılır. **Onun için adı, Fatiha'dır**. Bütün ibadetlerimizde ve hayatımızın her alanında Yaratanla iletişim kurmak için en önemli köprü odur. ❖

Allah Rasulü Ailesine Nasıl Davranırdı? II

MEHMET PAKSU

Allah'ın Rasulü'nün, yüceliğini, nezaketini, şefkat ve merhametini aile hayatına ve eşlerine karşı davranışlarına baktığımızda da görüyoruz. Hatta bu konuda şöyle buyurmuşlardır: "Sizin en hayırlınız, âilelerine en güzel muâmelede bulunanınızdır!.." (İbn-i Mâce, Nikâh, 50; Dârimî, Nikâh, 55)

...

SEVGİSİNDEN ZEVCELERİNİ MAHRUM ETMEMİŞ, AYNI ZAMANDA ONLARA DUYDUĞU SEVGİYİ GÖSTERMİŞTİR

Ümmü Rûman ve Hazret-i Ebûbekir'in, öz kızları Hazret-i Âişe'ye sert davranmalarına Hazret-i Peygamber'in merhamet dolu gönlü râzı olmaz ve bundan çok rahatsız olurdu. Bir defasında Hazret-i Ebûbekir, kızı Hazret-i Âişe'nin omuz hizasına hafifçe vurmuştu. Onları bu hâlde bulan Hazret-i Peygamber (sallâllâhu aleyhi ve sellem), Hazret-i Ebûbekir'e:

"Bu yaptığından dolayı ondan özür dilemeni istiyorum." buyurmuştu.

...

Başka bir defasında, Hazret-i Âişe (radıyallâhu anhâ), Peygamber Efendimiz ile aralarında geçen bir hâdiseyi şöyle anlatmaktadır:

"Ayakta ip eğiriyordum. Rasûlûllah (sallâllâhu aleyhi ve sellem) nalınını dikmeye çalışıyordu. Baktım, mübârek alnında terler toplanmış, yanaklarından süzülüyor, ter damlalarından nurlar saçılıyordu. Cemâlinin güzelliğine bakıp şaşkınlık içinde kalmıştım. Bana baktı:

"Ne oluyor sana?" diye sordu.

Ben de:

"Alnın terlemiş, damlaları nur saçıyor. Şayet Ebû Kebir el-Huzelî seni görseydi; «Aydınlık yüzünün gülümsemelerinde ortaya çıkan nurların izlerine baktığım zaman / Onu emzirenin her türlü hayız lekelerinden, fesattan ve emzirme ayıplarından uzak olduğu görünüyordu.» beytine Senin daha lâyık olduğunu anlardı." dedim.

Rasûlûllah (asm), elindekileri yere bıraktı. Ayağa kalkıp yanıma geldi. İki gözümün arasından öptü ve:

"Allah sana hayırla karşılık versin, yâ Âişe!.. Senin bu sözüne sevindiğim gibi, daha önce hiçbir şeye bu kadar sevindiğimi hatırlamıyorum." dedi.

...

HANIMLARINA SEVGİSİNİ GÖSTERİRDİ

Peygamber hânelerinde doyasıya bir mutluluk ve sevgi vardı. Hazret-i Âişe, bir kaptan bir şey içtiğinde Allah Rasûlü kabı eline alır, onun içtiği yerden içerdi; kemikli bir etten yediğinde Allah Rasûlü de onun yediği yerden yerdi. Odasında ona başını yaslar, Kur'ân okurdu. İtikâf çadırından başını uzatır, Hazret-i Âişe'ye saçını taratırdı. Oruçlu da olsa onu öperdi. Bunlar, Onun şefkatinin, iyiliğinin, güzel ahlâkının birer numunesidir.

Oyun için Hazret-i Âişe'ye imkân tanırdı. Mescidde gösteri yapan Habeş oyun ekibini doyuncaya kadar ona izletmişti. O, Rasûlûllah'ın omzuna yaslanmış, oynayanlara bakmıştı.

İki defa sefere çıktıkları zaman, aralarında koşu yarışı yapmışlardı. Bir defasında da evin kapısından önce çıkmak için birbirleriyle yarışmışlardı.

...

HANIMLARI İLE BİRLİKTE İBADET ETMEKTEN HOŞLANIRDI

Rasûlûllah (sallâllâhu aleyhi ve sellem), normal günlerde yatsı namazını kıldıktan sonra odasına girer, misvağını kullanır ve hemen yatardı. Gece yarısına doğru Hazret-i Âişe'yi uyandırır, birlikte vitir namazını kılarlardı. Bazen Rasûl-i Ekrem (asm) ile Hazret-i Âişe (radıyallâhu anhâ) sabaha kadar ibadetle meşgul olurlardı. Hazret-i Âişe, namazda Ona tâbi olurdu. Şafak sökmeye başlarken Hazret-i Peygamber sabah namazının sünnetini kılar, sonra biraz uzanır, Hazret-i Âişe ile bir miktar konuştuktan sonra, sabah namazının farzını kılmak için mescide çıkardı.

...

HANIMLARI İÇİN DUA EDERDİ

Hazret-i Âişe (radıyallâhu anhâ) şöyle anlatır:

"Rasûlûllah'a, benim için Allah'a dua et, dedim. O, «Yâ Rab! Âişe'nin açık ve gizli, geçmiş ve gelecek günahlarını bağışla» dedi. Gülmeye başladım, öyle ki gülmekten başım arkama düşecekti.

Allah Rasûlü (asm):

"Duam seni sevindirdi mi?" buyurdu.

"Bana ne olmuş ki, Senin duan beni sevindirmesin." dedim.

Rasûlûllah:

"Bu duam, bütün ümmetim içindir" buyurdu.

...

NÂFİLE İBADET ETMEK İÇİN BİLE, HANIMLARINDAN İZİN ALACAK KADAR ZARİFTİ

Abdullah bin Ömer, Hazret-i Âişe'ye gelip:

"Rasûlûllah'tan (asm) gördüğün şeylerin en acayibini bana haber ver!.." demişti.

Hazret-i Âişe, uzun müddet ağladıktan sonra:

"Onun her işi acayipti (İnsanı hayrete düşürürdü.) Bir gece bana geldi, yatağa yattı. Sonra:

«Yâ Âişe!.. Bu gece Rabbime ibadet etmem için bana izin verir misin?» diye sordu.

«Yâ Rasûlallah!.. Ben Senin yakınlığını da, gönlünün arzusunu da severim, izinlisin.» dedim.

Kalktı, odadaki su kırbasından az bir su ile abdest aldı. Sonra namaza durdu. Kur'ân okurken ağlıyordu, sonra iki elini kaldırdı, yine ağlıyordu. Hattâ gözyaşlarının yere döküldüğünü, yeri ıslattığını gördüm. Sonra kendisini sabah namazına kaldırmak için Bilâl geldi. Onu ağlarken görünce:

"Yâ Rasûlallah!" dedi. "Allah, Senin geçmiş ve gelecek günahlarını mağfiret ettiği hâlde mi ağlıyorsun?" diye sordu.

«Yâ Bilâl!.. Şükreden bir kul olmayayım mı? Allah Teâlâ, bu gece, "Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde akl-ı selim sahipleri için âyetler vardır. Onlar, ayakta dururken, oturken, yanları üzere yatarken (her ân) Allah'ı zikrederler, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler ve "Rabbimiz! Sen bunları boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz, bizi cehennem azâbından koru!" (derler.)" (Âl-i İmrân, 190-191) âyetlerini indirdi. Nasıl ağlamayayım?!.." buyurdu.

Sonra şöyle dedi:

"Bu âyetleri okuyup da üzerinde düşünmeyenlerin vay hâline!.." (Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini, Kur'ân Dili, c: II, sh:1256)

...

Başka bir hâdise de, Peygamber Efendimiz'in vefâtına yakın olmuştur. Allah Rasûlü (sallâllâhu aleyhi ve sellem), hicretin 10. yılındaki ilk ve son hac vazifesinden (Veda Haccı) sonra Medine'ye dönmüştü. Kısa bir müddet sonra, yani hicretin 11. yılı Safer ayının son haftasında (Mayıs 632) rahatsızlanınca, diğer hanımlarının iznini alarak Hazret-i Âişe'nin odasına geçti. Bütün hanımları, gönül hoşluğu ile Rasulûllah'ın, hastalık günlerini istediği yerde geçirmesine rızâ gösterdiler. Hepsi de günlerini Âişe'ye bağışladıklarını söylediler. O, istese, hiçbirine bir şey söylemeden de Hazret-i Âişe'nin hanesinde kalabilirdi. Ancak her birinin gönüllerini almayı tercih etmişti. ❖

Kaslarımız Ne Söyler?

ABDULLAH SİZER

Kainat kitabının en büyük ayeti, Allah'ın esmasının en büyük aynası insan kendini bilse, Rabbine ne çok muhtaç olduğunu idrak edebilse, kendini güçlü ve yeterli görmenin ise bir vehim olduğunu fark edebilse, Rabbini daha iyi tanıyacak ve her iki dünyada mutlu olmanın yolunu da görecek. Çünkü kul özünü bildikçe Rabbini öğrenecek, vücut nimeti üzerine düşündükçe derin manalar, ince mesajlar, marifet ve imana ilişkin de güçlü ipuçları elde edecektir.

Tefekküre bir pencere olan vücut kaslarımız, ilginç yapılarıyla bize farklı mesajlar verirler.

Kaslar vücut binamızın kudretli, çalışkan hizmetçileri olarak dikkat çekerler. Vücudun ihtiyaç duyduğu güç, kaslarda üretilir. Bedenin hareketini sağlayan unsurlar olarak kaslar, insan hayatında önemli görevler yaparlar. Türlü özellikleri olsa da beni daha çok bu kas gruplarının farklı çalışma şekilleri düşündürmüştür.

...

Bazı kasların çalışmasında kişinin en ufak bir dahli, tercihi, iradesi söz konusu değildir; yani bizim dışımızda bir irade ile, daha doğrusu Allah'ın iradesi ile çalışırlar. Kalp kası gibi.

Bazı kaslarımız ise çoğunlukla yaratılıştan verilen özelliklerle çalışsalar da kişi dilediğinde manuel moda alıp onları kendisi aktive edebilir. Göz kasları gibi.

Üçüncü grup kaslarda ise kas yönetimi bütünüyle insana bırakılmıştır.

Kaslarımıza verilen bu farklılıklar sayesinde hayatımızı devam ettiririz. Ayrıca bunlarda Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti, lütuf ve keremi yanında, insanın sorumluluğuna ve dünyada sınanmasına bakan mühim dersler, ince mesajlar vardır.

Mesela, göz kapağı kasları kendiliğinden çalışırlar. Ancak insan dilerse işe müdahil olabilir. Nitekim bir nesneye odaklandığımızda ya da şaşkınlık ifadeli bir mimik söz konusu olduğunda göz kapaklarımızı bir süre açık tutabiliyoruz. Gerektiğinde daha uzun süre kapalı bekletebiliyoruz. Fakat ne zaman ki unuttuk, işte o an apaçık bir rahmet tecelli eder. Dakikada onlarca kez kudret ve rahmet eliyle kapaklar hareket ettirilir, gözler yıkanır nemlendirilir. Üstelik göz kapaklarını indiren ve kaldıran kaslar farklı merkezlerden yönetildikleri halde o kadar hızlı o kadar uyumlu yapılır ki, biz farkına bile varmayız. Bu grup kaslarımızın bize mesajı şudur: **"Sen unuttuğunda dahi seni unutmayan bir Rabbin var. Farkında ol, Ona şükür ve kulluktan geri durma!"**

İkinci grup kaslar; kalp, mide kasları gibi yönetimi insana bırakılmayan, tamamıyla kudret ve rahmet eliyle işlettirilen kaslardır. Tersi olsa mesela kalp kaslarını hareket ettirme faaliyeti insanın inisiyatifine bırakılsa nasıl olurdu? Düşünmesi bile eziyet! İşte bu grup kaslarımız, hal diliyle insana şöyle bir mesaj verirler: **"Ey insan! Sen kendini kendine malik sayma. Çünkü sen kendini idare edemezsin. O yük ağırdır; kendi başına muhafaza edemezsin, belâlardan sakınıp levazımatını yerine getiremezsin." (Bediüzzaman, Mektubat)**

Üzerine en çok düşünülmesi gereken kaslar ise hiç kuşku yok ki üçüncü grup kaslar; yani el, ayak, çene, dil, boyun gibi çalışması tamamen insan iradesine bırakılan kaslarımız. Burada dikkat çeken husus şudur: El, ayak, çene, dil, kasları insana sorumluluk yükleyen söz ve davranışların kaynaklandığı organları çalıştıran kaslardır. İnsan madem sorumludur ve madem bu çetin imtihanının mükâfatı ve cezası var, o halde sorumluluğun bir gereği olarak kişi, hür iradesiyle özgür seçimler yapabilmelidir. İşte bu grup kasların, tabir caizse manuel çalışma sistemiyle insanın tercih ve takdirine bırakılması bu sırdandır. Mesele, imtihan konusuyla doğrudan bağlantılıdır ve vücut nimetini, onu bize kim verdiyse onun istediği şekilde kullanma sorumluluğuna bir hatırlatmadır. Mesaj bellidir: **Vücudu bir gemiye benzetirsek, insan geminin sahibi değil ona rota veren bir dümencidir. O halde göreve ihanet etmeyecek, gemiyi sahibinin istemediği istikamette yürütmeyecek, vazifesini güzelce görüp ücretini alacak.**

Yazımızı bu önemli mesajı vurgulayan bir ayet-i kerime mealiyle bitirelim:

"Gerçek şu ki, biz ona doğru olan yolunu gösterdik, ister görevini yapar, isterse o yolu görmezlikten gelir (kâfir olur)." (İnsan Suresi, 3) ❖

Sevgi Öyküsü

Anne Olmak

HAZIRLAYAN: YÜKSEL KARAHAN

Bir dostum okuduğu güzel bir hatırayı nakletti. Bu güzel olayı yaşayan şöyle anlatmış:

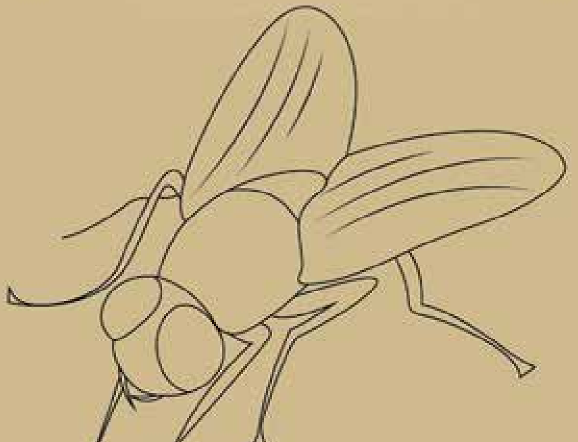
Sıcak bir yaz günüydü, daha çocuktum. Eski evimizin mutfağında, kocaman gürültücü bir kara sinek uçuyordu. Mutfakta annem vardı, bir de ben vardım.

Titiz bir kadın olduğu için annem, o koca kara sineği gözü ile sürekli takip ediyor ve yiyeceklerin, özellikle benim o sırada yemekte olduğum yemeğin üzerine konmaması için çaba sarf ediyordu. Bir ara o kara sinek, pencerenin kenarına konuverdi. Annem, oturduğu yerden kalkıp, tütün yardımı ile onu yakaladı. Ben ne yapacak diye bakarken, pencereyi açıp dışarıya saldı.

"Haydi git.."

"Anne" dedim, "Neden öldürmedin onu?"

"Oğlum" dedi annem, "o koca sinekler anadır. Karınları yavru doludur. Sen bilmezsin; analık zordur. O sebeple saldım gitti.." ❖

Üreterek Var Olmak Veya Tüketirken Tükenmek

DR. OSMAN EMİNLER

Tüketim kavramı geçmişten beri bilim dallarının ilgisini çeken önemli bir konu olmuştur. Bu ilginin arka planında tüketim olgusunun oldukça karmaşık bir yapıya sahip olmasından ileri gelmektedir. Geçmişte toplumların ve bireylerin yaşam tarzlarının açıklanmasında üretim, tüketimden daha önemli bir anlam ifade ederken günümüzde tüketim bu ilişkileri açıklamada daha fazla öne çıkmaktadır. Postmodern dünyanın hâkimiyet kurması ile birlikte tüketim ekonomik bir problem olma niteliğini tamamen yitirmiş olup, kültürel boyut anlamında daha fazla etki eden bir hale bürünmüştür. Tüketilen şeylerin, nesnelerden ibaret olmadığı, sembollerin, imajların ve hazların tüketim unsuru olarak önem kazandığı görülmektedir. (Aydın, Marangoz ve Fırat, 2015, 25)

Soyut kavramların tüketimde daha fazla öne çıkması ile birlikte birey, ideal benliğini tüketim sayesinde kazanmaya çalışmakta ve tükettikleri ile farklı sosyal çevrelere kendini kabul ettirmeye çalışmaktadır. Geçmişte üretilen ile mutlu olan toplum yapısı yerini tüketilen ile mutlu olan yapıya bırakmıştır. (Topay ve Erdem, 2019, 164)

İletişim imkanlarının hızlı gelişimi tüketim kavramının öne çıkmasını ve daha etkili olmasını sağlamıştır. Kapitalist ekonomik yapılanma ile son derece güçlenen tüketim kavramı tüm dünyada etkisini artırmasının yanında, farklı kültür ve değerlere sahip olan toplumlarda, birbirine benzer sosyal, kültürel ve ekonomik taleplerin dile getirilmesine sebebiyet vermektedir. Ortaya çıkan bu durumun ülke başkentlerini etkisine almasına ek olarak, ülkelerin kırsal bölgelerinde dahi etkisini göstermektedir. (Köroğlu, 2002, 1)

Günümüzde "ihtiyaç" kavramı somut gereksinimlerin karşılığı olmaktan daha ziyade, yönlendirici ve manipüle edici bir şekilde piyasalar tarafından oluşturulan bir duygu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada ihtiyaç kavramının bireyler ve toplumlar arasındaki karşılığının değişime uğraması, tüketim olgusuna yeni bir anlam katmıştır. Özellikle Batı'nın popüler kültüre ait ürünlerinin, tüketimi artırmak amacı ile piyasaya sunulması ve büyüleyici etkisi ile sahte gereksinim duygusunu körüklemesi, bu amaç ile kurulan yatırımlar için hayati öneme sahip ticari stratejiler olmaktadır. (Şahin, 171, 2009)

...

Modern toplumun en belirgin özelliği ise akışkanlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Nesneden nesneye veya arzulardan arzulara olan koşuşturma neticesinde akışkanlık ve sürekli değişim ortaya çıkmıştır. Piyasada yeni dönemi en iyi açıklayan durum, tüketicilerin baştan çıkarılmayı aktif olarak beklemesidir. (Senemoğlu, 2017,70)

Mevcut sosyolojik durum da tüketim kültürünün genişlemesine katkı sağlamıştır. Günümüzde iradesini tasarruf yönünde tercih eden tipolojilerin zaman dışına atılması "harcama, haz, hesapsızlık" gibi kavramların "tasarruf, çalışma ve mal varlığı" gibi kavramların önüne geçmesini beraberinde getirmiştir. (Sungur, 2014, 144) Halbuki ihtiyaç kavramını doğru tanımlayan bireyler, maddi yönden birikim sahibi olduğu gibi, tüketimdeki kontrollü tutumları, manevi rahatlığı da vermektedir.

...

İçinde bulunduğumuz zamanı göz önünde bulundurduğumuzda inanç itibarıyla kafa karışıklığının, dini ve ahlaki ilkeleri ifrat veya tefrit yollu anlama sonucu dini yaşantıda, insan fıtratında dengesizliklerin ve kokuşmaların yaşandığını görmekteyiz. (Kayhan, 2006, 190)

İnsan fıtratının ihtiyaç dışı tüketimden rahatsız olduğu, ruhların bu eğilimi dizginleyememekten ötürü yorulduğu apaçık ortadır. Kuran-ı Kerîm'de savurganlık etmek, haddi aşmak, aşırı gitmek gibi tutum ve davranışları ikaz eden birçok ayet-i kerime yer almaktadır. Buna ek olarak Furkan Suresi 67. ayet mealine baktığımızda: *"Onlar ki, harcadıklarında israf etmezler/aşırıya kaçmazlar, cimrilik de etmezler; harcamaları ikisi arasında dengede olur"* dediği müminlerin, tüketim ve tasarruf arasında dengeyi gözettiğini görmekteyiz.

Peygamberimizin de (asm), iktisadi faaliyetleri oluşturan üretim, tüketim, mübadele gibi temel unsurların kapsamında yer alan, alışveriş, zekat, ortaklık ve borçlar gibi pek çok konuda da uyarı ve tavsiyeleri mevcuttur. (Köroğlu, 2008, 64) Nitekim Hz. Peygamber, *"Benden sonra size dünya nimetlerinin ve ziynetlerinin açılmasından (gönlünüzün oraya kaymasından) korkuyorum."* (Buhari, Zekat, 47) Hayat tarzını örnek aldığımız Peygamberimizin tutarlı bir mümin tarifinde tüketim kültürü son derece geniş bir yer almaktadır.

Tüketirken kısa bir süre duygularını memnun eden modern insanın ölçüsüz harcamaları, bireylerin finans yapısına verdiği zarar itibari ile büyük sorunları beraberinde getirmektedir. Aile içi mutluluğun tüketime endekslendiği bir yaşam tarzının, borçlanma anlamında getirdiği mutsuzluklar geri dönüşü olmayan ihtilafların ortaya çıkmasını, buna ek olarak zedelenen aile ilişkilerinin toplumun tüm davranışlarına olumsuz olarak yansıdığına şahitlik etmekteyiz. Sonuç olarak gelecek nesillerin tüketim konusunda daha şuurlu bir şekilde yetiştirilmesini sağlayacak çalışmaların hâkim olması halinde, tüketirken kendini tüketen bir toplum yapısından, geçmişteki gibi tüm dünyaya medeniyet üreten bir yapıya bürünebiliriz. ❖

Kaynaklar: **1.** Aydın, A. E., Marangoz, M., & Fırat, A. (2015). Tüketim kültürü çalışmaları üzerine bir literatür taraması. **2.** Topay, G., & Erdem, R. (2019). Türkiye'de Tüketim Kültürünün Gelişimine Dair Kavramsal Bir İnceleme. Süleyman Demirel Ün. Sos. Bil. Ens. Dergisi, (35), 162-183. **3.** Köroğlu, C. Z. (2012). Tüketim Kültürü ve Din. Gümüşhane Ün. **4.** Şahin, C. (2009). Popüler Kültürün İlahiyat Fak. Öğrencilerinin Yaşam Stilleri Üzerindeki Etkisi. Toplum Bilimler Dergisi **5.** Senemoğlu, O. (2017). Tüketim, tüketim toplumu ve tüketim kültürü: karşılaştırmalı bir analiz. İnsan ve İnsan, 4(12), 66-86. **6.** Kayhan, V. (2006). Kur'ân'a göre İsraf ve İktisat. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 6(3), 149-195. **7.** Buhari, Ebu Abdillah Muhammed bin İsmail (1365). El Sahih. 1-8. İstanbul.

Zamansız Ayasofya

SEHER GÜLER

Bazı insanlar kendilerini bir memlekete ait hissetmezler. Kendilerini dünya vatandaşı olarak tanımlarlar. Bir beldeyi, bir yöreyi veya kültürü değil bütün dünyayı kucaklarlar. Benim vatanım, toprağım belli ama ben de zamanın tamamını kucaklıyorum. Geçmişte kalmış ya da geleceğe yetişememiş değilim, ama bu zamanın insanı da değilim. Zamansız yaşıyorum.

Yüzlerce insan tanıdım; aynı devirde yaşamamış olsak bile hayatıma iz bırakmışları, zihnimde yer etmişleri, şanı şöhreti benim günüme gelmişleri... Bu insanların benim arkadaşım olmalarına zaman engel olabilir mi? Hem o kadar vakittir komşum olup da bana bir selamı çok gören şu kişi benim ahbabım da seyahatlerini yüzyıllar öncesinden bana anlatan Evliya Çelebi mi bana yabancı? Hayır! Asıl ahbabım Çelebi'dir, ben o komşuyu reddediyorum. Ben zamandaş olmadığım kişilerle dostum, karşı komşumla değil. Ben zamansızım hiç bir zamana ait değil.

Bir başka dostum da Yunus'tur mesela. Bin sene önce söylemiş sözünü, ben şimdi dinliyorum. Ne onun sözü eskimiş, ne de benim geç kalmışlığım var. Çünkü insan aynı insan, dünya aynı dünya, kelam aynı kelam. Bilirsiniz yağmurları; hep aynı su buharlaşır döner dolaşır yağmur olur milyonlarca yıldır. Su eskimemiş de zaman mı eskimiş. Yunus'un yüzünü ıslatan yağmur damlası toprağa karışmış, denize akmış, defalarca yağmur olup yağmış, bugün de benim yüzüme düşmüşse bunda şaşılacak ne var? Benim yüzüme düşen damla da o eski damla, yüzüme rüzgârı vuran zaman da aynı zaman.

Derler ya insan hissettiği yaştadır. Ben kendimi 567 yaşında hissediyorum. 29 Mayıs 1453'te doğdum ben. İstanbul'la aynı tarihte. Bu eşsiz şehir Konstantiniyye olmaktan sıyrılıp İstanbul olarak doğarken ben de doğdum bu dünyaya. O dünyanın sıfır noktası; benim ruhum da zamanın. Sonsuzluğun matematiği aştığı yaştayım.

Kırkımı Ayasofya'nın bahçesinde uçurmuş annem, sıkıldığımda orda eğlemiş beni. İlk namazımı orda kılmışım. Her ziyaretimde fetih hikayeleri dinlemişim cemaatinden. O övülmüş ordunun askerleriyle tanıştım orda. Yüzlerindeki ışığı gördüm. Padişahlar geldi geçti bahçesinden ben de oradaydım. Minareler yükseldi göğe dört bir yanından keyifle izledim. Hakkın sesi duyuruldu içinde, ben de duydum. Allah'a giden bir yol buldum içinden. Defalarca yıkılıp yeniden yapılmış ta ki minarelerle gökyüzüne tutunana kadar. Hakikatle dimdik ayakta kalacaktı yüzyıllarca. Belki İslam'dan daha eskiydi, belki dünya durdukça yaşayacak. Ben hep burada olacağım. Bedenimin koyulacağı toprak en başta buradan yoğrulmasaydı bu kadar sever miydim burayı?

Şimdi gafillerle aynı zamanda yaşıyorum. Öyle bir gaflet uykusunda ki zamandaşlarım. Belki de onlar yüzünden bu zamanda olmayı reddediyorum. Ayasofya ibadete kapalı. Taşı taş üstüne nasıl koydular diye görmeye geliyorlar, Allah'a nasıl yol buldular diye değil.

Bazen namaz kılmaya teşebbüs edenler oluyordu, bazen ayin yapmaya. Hakaret edenler, övenler. Hep müze olmalı diyenler. Zaman zaman ibadete açılacağını söyleyenler. Başka ülkelerin açılmasını istemediğini söyleyenler. Önce insanlar ciddi ciddi tartıştı bütün fikirler konuşuldu ve nasipte olan oldu. Her zamanki gibi nasipte olan oldu ve bana Ayasofya'da namaz kılmak nasip odu. O gün insanlar bu müjdeyle meydana doldu. Bambaşka bir gündü. Bir tarihi an da ben yaşadım o meydanda. Açılacağı haberi bile herkesi mutlu etmişti. Önce meydanda şükür namazları kıldık. Sonra en ön safta günlerce haftalarca aynı kalabalıkla, farklı insanlarla. Ne için yapıldıysa ona hizmet ediyordu Ayasofya. Yaşlandı diye huzur evine kapatılmış bir ihtiyar olmaktan çıkıp ölene kadar insanlara kucak açmaya devam edecekti. Bereket umuyordu herkes bu işten. Fatih'in vasiyetine sahip çıkıldı diye şeref duyuyorlardı. Bize nasip oldu diyorlardı. Bilmeyenler hayret ediyorlardı. Ne vardı müze olarak kalsaydı diye söylüyorlardı. Herkesin ortak alanı olsaydı onlar için. Halbuki Allah'ın evi herekse açıktı. Allah'a adanmış bu evde Allah'ın misafiri oluyordu aslında herkes.

Çokça şükürlerden sonra şimdi de aklımda Kudüs vardı. Onca peygamberin düzeltemediği kavimleri gördük orada. Hepsinin izleri kalmıştı. Öyle bir düğüm olmuştu ki tarih ve inançlar burada, insanlar ölüyordu takılıp kör düğüm noktalara. Mescid-i Aksa... Bir gün de insanlık tek bir cemaatle burada namaza dursa... ❖

Hüzünlü Tebessümler

Varlık ile yokluk arası

ÖZKAN ÖZE

—İki ev arasını, ev ile okul arasını, iki şehir arasını, iki ülke arasını, Dünya ile Ay arasını, bir yıldız ile bir başka yıldız arasındaki mesafeyi ölçebilirsin. Ama varlık ile yokluk arasındaki mesafeyi ölçemezsin.

Çünkü sonsuz derecede uzaktır bu ikisi birbirinden.

İşte tam da bu yüzden, senin varlığın, yokluğuna tercih edildiğine göre, sana sonsuz miktarda önem verilmiş demektir. Şimdi sen bunu bil ve seni varlığın yokluğa olan bu sonsuz uzaklıklarından çekip çıkaranı tanı ve ne kendini küçümse, ne de bir başkasının seni küçümsemesine izin ver... ❖

"Diğer Kutsal Kitaplar Tahrif Edildiği Halde Kur'an Niçin Korundu? Diğer Kitaplar Neden Korunmadı?" I

PROF. DR. NİYAZİ BEKİ

Bu sorular bana iletilince, daha önce bir papazla yaşadığım olayı hatırladım. Önce tahrif konusuyla ilgili cevap olacak o olayı aktarayım, gelecek sayımızda da ikinci bir yazıyla konuya net bir cevap vermiş olalım. O olay—özet halinde—şöyle oldu:

İstanbul'da görev yaptığım sıralarda, yakın dostlarım bir papazdan bahsettiler ve onunla görüşmemi istediler.

Papaz, sorduğu sorularla pek çok hocayı her ne kadar ikna edemese de ilzam ettiğini ve girdiği münazaralarda galip çıktığını iddia ediyordu. Kendisine telefon ederek randevu talebinde bulundum ve bizim teklif ettiğimiz yere gelmekten çekinirse, evine gelebileceğimizi söyledim. Bizi evinde misafir etmeyi kabul etti.

Evine vardığımızda, kendinden oldukça emin görünen papaz efendi, vakit geçirmeden söze bir misal vererek başladı:

"Efendim, büyük bir saray düşünün. İçinde türlü türlü hazineler, kıymettar eşyalar, mücevher sandıkları bulunmakta. Sarayın dışındaki iki üç kişiden biri, diğerlerine: "Ben bu saraya girerim ve istediğim şeyi çalarak size getiririm" der.

Diğerleri ise, sarayın kapı ağzında duran hâkimini, sahibini göstererek, bu işi yapamayacağını söylerler. Sonra o adam gider ve sarayın içinden içi altın, elmas ve daha pek çok mücevher dolu irice bir sandığı alarak yanlarına gelir. Diğerleri bu işe çok şaşırırlar. Adam bununla da yetinmez, saray hâkiminin gözünün içine baka baka yine saraya girer ve diğerinden küçük başka bir sandığı daha kapıp arkadaşlarının yanına gelir. Onun içinde de pırlantalar, altınlar, elmaslar ve nice nice mücevherler vardır. Bu da yetmez, cüretkâr hırsız tekrar saraya doğru koşar ve içeride bulunan tahta bir rahleyi kucaklayıp çıkmak ister. Ama bu sefer saray hâkimi onu yakalar ve rahleyi çalmasına izin vermez..."

Tam bu sırada papazın sözünü keserek: "Büyük bir yanlış yapıyorsunuz, tashih etmek zorundayım!" dedim. Çünkü onun, "büyükçe bir sandık" ifadesiyle 'Tevrat'ı, ondan az küçük ikinci mücevher sandığı ifadesiyle 'İncil'i kastettiğini anlamıştım. Saray hâkimi Allah (cc); o hırsız ise güya şeytandı ve onun o sandıkları çalmasıyla, Tevrat'ın ve İncil'in tahrif edilmesine işaret ediyordu. Anladığınız gibi, 'tahta rahle' de aklı sıra "Kur'an-ı Kerîm"di. Bu misalle bizlere diyecekti ki: "İncil ve Tevrat gibi kıymettar antikaların ve mühim hazinelerin çalınmasına göz yuman Allah, niye o tahta rahle hükmündeki Kur'an'ı korumuştu?

Kendisine: Bakınız dedim. içi türlü türlü mücevherlerle dolu hazine sandığı benzetmesi, asıl Kur'an'a yakışır.

İkincisi: Dünya imtihan meydanıdır. Allah, şeytanın ve ona uyan insanların kendisini düpedüz inkâr etmesine, kendilerini yaratan Rabbe apaçık düşman kesilmelerine bile izin vermiştir. Bu imtihanın gereğidir. Nerede kaldı ki, Tevrat ve İncil'in tahrif edilmesine müdahalesi olsun. Bu bir hırsızlama işi değil, bir imtihan gereğidir. Ve geçmişteki topluluklar bu imtihanı kaybetmişlerdir.

Üçüncüsü: Tevrat ve İncil tahrif edildi de, Allah ondan sonra insanlara Kur'an'ı gönderdi" diye bir iddiada bulunmak, büyük bir hatadır. Farz-ı muhal Tevrat ve İncil ilk vahiy edildikleri günkü gibi bugün de korunmuş olsalardı, Kur'an yine vahiy edilecekti ve sizler de bizler de ona inanmaya ve itaat etmeye mecbur olacaktık.

Papaz, sözlerimi kesmeden dinliyordu. Devam ettim:

Bu gün okullarda, her sınıf ve yaş seviyesine göre bir müfredat programı uygulandığını biliyorsunuz. Beşeriyet için de aynı şey geçerlidir. Allah insanlara ilk önce suhuf (sayfalar) gönderdi. Çünkü "İlk dersler iptidaî (basit) olur." Bir ilkokul öğrencisiyle, üniversite öğrencisinin gördüğü matematik dersi aynı olmaz. Sonra Tevrat, Hz. Musa (as) aracılığıyla insanlara indirildi. Tevrat'ta, o gün için yerleşik bir hayata ancak geçebilmiş ve yeni yeni şehirler kurmuş insanlık için idarî kanunlar ve sosyal hayatın nizamı için gerekli olan anayasalar vardı. Ama insanlığın sevgiye, şefkate ve muhabbete de ihtiyacı olduğundan, Allah bir süre sonra insanların bu tarafını tatmin edecek ölçü, emir ve hakikatlerle dolu İncil'i gönderdi. Bakınız bütün bunlar hep bir sıra iledir. Sınıflar ilerledikçe, dersler daha da inceleşir ve müfredat çok daha geniş ve kapsamlı bir hâle getirilir. Kur'an ise, Tevrat'taki idarî ve hukukî kanunlar ile İncil'deki ruh ve kalbe hitap eden hakikatlerin hepsini ihtiva eden özelliğiyle insanlığın son kitabıdır.

Papaz, bu noktada sözlerimi keserek beni tebrik etti ve söylemiş olduğum ifadelerin başka konuştuğu insanlar tarafından o âna kadar dile getirilmemiş olduğunu belirtti, ikide bir: "Demek Kur'an'da Tevrat ve İncil de—birer semavî kitap olarak—vardır, öyle mi?" diyerek hislerini dile getiriyor ve anlattıklarımı dikkatle dinliyordu.

Devam ettim:

Evet, Kur'an son kitaptır ve vahyedildiği çağdan itibaren kıyamete kadar gelecek bütün insanlığın ihtiyaç duyduğu ve duyacağı her şey içinde vardır. Hz. Muhammed (asm) ise son peygamberdir. Ve Asr-ı Saadetten bu güne ve yine kıyamete kadar beşeriyetin ihtiyaçlarını karşılayacak yegâne liderdir. Zira siz de takdir edersiniz ki, vahyin de bir sonu olacaktır. Bir 'Son Kitap' ve bir 'Son Peygamber' mutlaka olmalıdır. Çünkü kâinatın da bir sonu vardır.

Size son olarak şunu söylemek istiyorum. Hz. Ali (ra), Allah'ı inkâr eden müşriklere, müneccimlere cevap olarak demiş ki: "Eğer ben inancımda yanlış isem, kaybedeceğim hiçbir şeyim yok. Ama eğer siz hata ediyorsanız vay hâlinize!"

Ben de size derim ki:

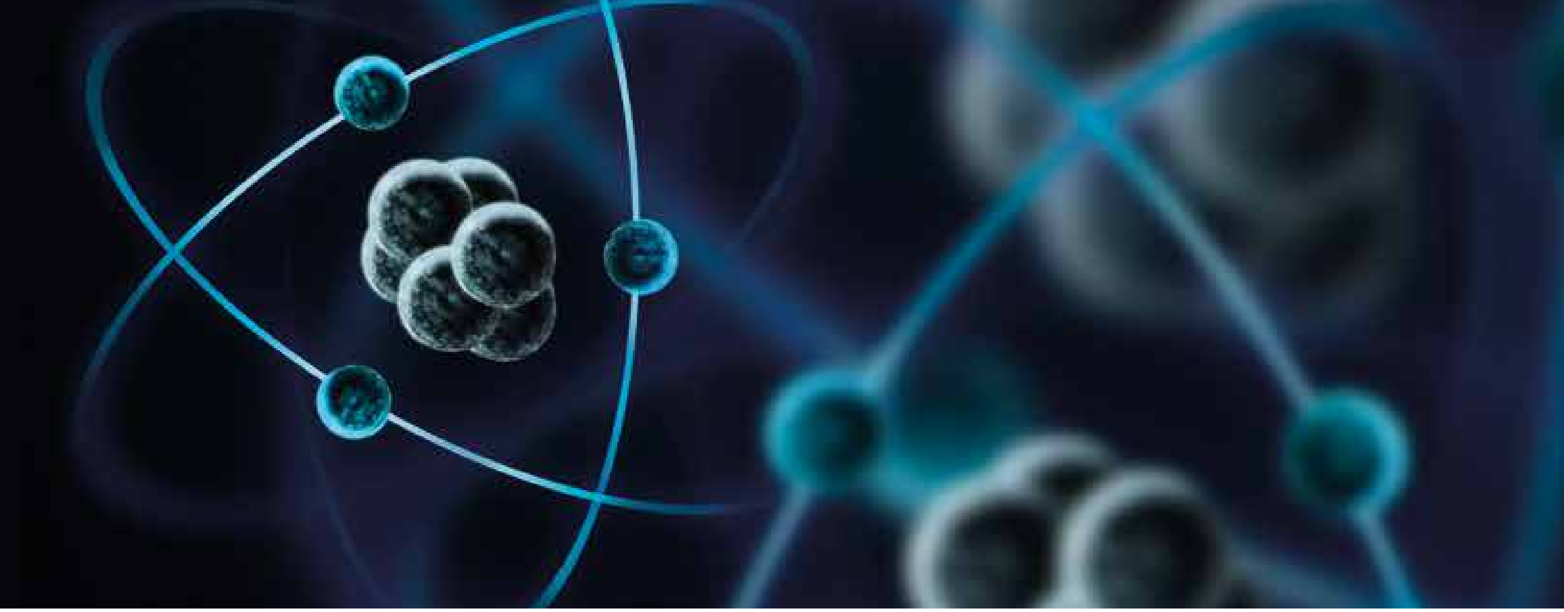
"Biz Müslümanlar, Hz. Musa'yı (as) ve Tevrat'ı, Hz. İsa'yı (as) ve İncil'i kabul ediyoruz. Dahası onları kabul etmeyeni Müslüman bile saymıyoruz. Kur'an'a ve Hz. Muhammed'e tâbi olmuşuz, Son Kitap ve Son Peygamber olarak iman etmişiz. Bizler, farz-ı muhal olarak Onun peygamberliğinde hata etmiş olsak, Hz. Musa'yı ve Hz. İsa'yı kabul ettiğimiz için aynı ortak paydaya sahip olup hiçbir şey kaybetmeyiz. Ama siz, Hz. Muhammed'in son Peygamber olduğunu kabul etmemekle ebedî bir felâkete düşeceksiniz. Bu yüzden Kur'an'ın ve Hz. Muhammed'in (asm) büyüklüğünü, araştırmak ve incelemek zorundasınız."

...

Papaz tekrar görüşmek istediğini defaatle belirtmesine rağmen, ne yazık ki, onunla bir daha görüşemedik. Kendisine ve cemaatine ebedî saadeti kazandıracak hakikatleri bulmuş olmasını temenni ediyorum. ❖

Atom Altı Dünyada Seyahat

PROF. DR. OSMAN ÇAKMAK

Hayatın anlamını ve kendisini anlamaya çalışır insan. "Ben niçin varım, âlem neden var?" sorusundan yola çıktığında dikkati ilk olarak maddenin aslına ve temeline çevrilir. Yani atomlara…

Atom altı dünyada gezmek, büyüklerin dünyasındaki kadar çeşitli, ilginç, renkli ve heyecan vericidir. İnsan zihni, önüne açılan pencerelerden tek bir zerredeki esrarengiz "âlem içinde âlemleri, düzen ve dengeleri" seyreder.

…

Atoma verilmiş kuvvetlerin en zayıfına yani "çekim kuvvetine" dikkat kesildiğimizde büyük âlemin bu kuvvetle ayakta tutulduğunu fark ederiz.

Sonra "nükleer kuvvet"e çevrilir nazarımız. Her şey gibi bu kuvvetin de atom çekirdeği içinde o minicik yerde zapt edilişini hayranlıkla seyrederiz. Bütün kâinatı dev bir atom bombası olmaktan koruyan nedir? Nükleer kuvvete tanınmış tesir sahası, ancak atom çekirdeği kadar bir saha oldu. Ve nükleer kuvvet, zayıf kuvvetle dengelendi; işte bunlar, her şey bir atom bombası olup çıkmasın diye böyle yaratıldı.

Nihayet tüm araştırmalar sonunda tüm kuvvetlerin temeline inmeyi başardık. Gördüğümüz şuydu: Bir şey önce dört şey oluyor, onlar da kendi içinde farklı şekillere bürünüyordu. Anladık ki, kuvvet dediğimiz şey(ler) aynı hakikatin değişik fazları ya da dalgalanmaları imiş… Tanecikler gibi, kuvvetlerin de kendi başlarına bir hakikati yokmuş.

Sonunda evrenin en küçük aralığında "Süper simetri parçacıkları"na ulaştık. Süper simetri parçacıkları o kadar küçüktü ki, atom bunların yanında güneş sistemi kadar devasa boyutta kalıyordu.

…

Yıllar ilerledi, teknoloji gelişti ve atom, madde ve yaratılışla ilgili pek çok konu aydınlandı. Bilimin rehberliğinde gören gözler ve araştıran akıllar için kâinat kitabı daha bir okunur hale geldi. Devasa teleskoplarla bir yandan ötelerin ötesinden ışınlar yoluyla gelen mesajların dilini çözmeye çalışırken, bir yandan da elektron mikroskoplarla yahut dev parçacık hızlandırıcıları ile miniklerin dünyasına, atomlara nüfuz etmeye çalışıyoruz. Kimyasal dönüşümlerin aktörleri olan atom/iyon/moleküllerin sırlarına nüfuz etmeye çalışıyoruz.

…

Atom ve moleküllerin çalışması, zerrelerin faaliyeti zihnin önüne muazzam bir perde açar. Atom içi dünyaların derinliklerinde gezerken, orada içinde yaşadığımız ve bildiğimiz dünyadan çok farklı bir dünya çıkar karşısına insanın. İşte bu farklı boyuta "kuantum dünyası" denildi…

Maddenin temelinde, kuantum dünyasında katı ve sabit anlayışlar yıkılır. Sebep sonuç ilişkisi de. Kâinatın bölünmez bütünlüğü, kâinattaki birliğe; her şeyin her şeyle bağlılığı atom altı dünyada daha bir dikkat çekici hale gelir.

Kuantumla ulaşılan kavramlarda, felsefî ve ruhî boyutlar öne çıkar. Fizik ötesi dünyaların hiç de uzağımızda olmadığı, hatta iç içe olduğumuz gerçeği dikkat çekmeye başlar. Ve anlaşılır ki, görünen madde, asıl ve görünmeyen gerçeğe bir kabuktur ve bir perdedir. Şahit olduğumuz faaliyetlerin merkezinde hayatın yer alması ve tüm varlıkların hayata ve insana hizmet ettiği gerçeği daha belirgin bir hal alır. İnsan, atomdan galaksilere, hücreden insan vücuduna kadar her şeyi karmaşık, ama düzenli, parça parça ama yekvücut olarak mükemmel bir yapıda ve düzende yaratıp insanın hizmetine sunan tek bir Yaratıcı'nın varlığını daha iyi anlamaya başlar.

…

Maddenin arkasında mikroskoplarımızın bile fark edemediği dünyaları keşfetme yolculuğunda sadece atomun yapı ve özelliklerini değil, ilmin baş döndürücü gelişmeleri ışığında boşluğu da ele aldı insanoğlu.

Boşlukların boş olmadığını ve kuantum alanı halinde canlandığını gördük. "Esir maddesi" ile kâinatın bir bütün haline getirildiğine ve birçok ilahi faaliyete merkez olduğuna şahit olduk. Nihayet atomun çekirdeğinde tüm kuvvetlerin tekleştiği noktada, sonsuz kudret tecellisi ile karşılaştık.

Bilimin tel örgülerini aşan bilim adamları bize birçok yeni bakış açıları sunmaya devam ediyorlar, maddenin aslında maddî bir temeli olmadığını, kudretin yoğunlaşmış şekli olduğu hakikatini idrak ediyoruz böylece. Ve anlıyoruz ki, maddenin maddi bir temeli yokmuş…

Fizikçi Nick Herbert'in dediği gibi, varlıklar "baktığımız zaman madde görüntüsü veren, aslında durmaksızın akan bir dalga-ışın çorbası"nı andırmaktadır. ❖

Osmanlı Ormanları Yakanları Affetmedi

İSMAİL ÇOLAK

Geçtiğimiz Ağustos ayında Akdeniz ve Ege bölgelerinde meydana gelen/getirilen orman yangınları, ülke gündemine ve içimize bir kor gibi düştü. Maalesef güzel vatanımızın ciğerleri, kıymet biçilemez canlı-cansız varlıkları ile birlikte yüreklerimiz de yandı.

Bu vesileyle, ormanlarımızın korunması ve güçlendirilmesi için alınması gereken tedbirler basın ve kamuoyunda etraflıca ele alındı. Biz de mazimizin gümrah sayfalarından yapraklar çevirerek, Osmanlı ecdadımızın sergilediği koruyucu tutumdan ve aldığı cezai tedbirlerden bahisle, konuya farklı bir açılım kazandırmaya çalışacağız.

ORMANLARI VE YANGINLARI ÖNLEYİCİ DÜZENLEMELER

Osmanlı Devleti, ormanların da içinde

1867 yılına ait Eskişehir'deki bir Koru-yu Hümayun'un (Devlet Ormanı) Haritası

bulunduğu yeşil alanları korumak için olağanüstü bir duyarlılık göstermiş, özel tedbirler almıştır.

Padişahlar, ormanlar ve korulardan izinsiz ağaç kesenlere göz açtırmamış; koruma altındaki yerlerde hayvanlarını otlatanlara ve avlananlara ağır para ve hapis cezaları getiren fermanlar neşretmişlerdir. Buraların sürekli

İstanbul'un mesireliklerinden Küçüksu'da piknik yapan kadınlar

şekilde gözetim altında tutulmasını emretmişlerdir.

Misal vermek gerekirse, 1559 yılında Osmanlı Divan-ı Hümayununda alınan bir kararla, Eşme, Dikme ve Sapanca Dağlarından çeşitli amaçlarla ağaç kesmenin yasaklandığı bildirilmiştir.

1840'da hazırlanan 22 maddelik Orman Layihası'nda da, ormanların muhafazası ve yangınların önlenmesi için alınması gereken tedbirler, tüm merkezî ve mahallî yetkililere iletilmiştir.

1869'da ise bu layihadan hareketle Orman Nizamnamesi oluşturulmuştur. Bu nizamname 1937'ye kadar yürürlükte kalmıştır.

Osmanlı'da yangınlarla mücadele eden Tulumbacılar

1858'de ihtiyaç duyulan elemanların yetiştirilmesi için Orman Mektebi kurulmuştur.

1900 yılında görevlilere, ormanlardaki bazı ağaçların belirli aralıklarla kesilerek ve kuru otlar ortadan kaldırılarak yangınların engellenmesi ve genişlemesinin önüne geçilmesi istenmiştir. Orman kolcuları, yani koruyucuları, dikkatli davranmaları yönünde sık sık uyarılmışlardır.

Bilhassa yaz aylarında, geçici kolcuların sayıları artırılmıştır. Köy muhtarları ve aşiret reislerine, orman memurları ve kolcularına yardımcı olmaları yönünde emirler gönderilmiştir.

EN BÜYÜK CEZALAR ORMANLARI YAKANLARA

Osmanlı'da, eşkıyaların da ormanları yaktıkları görülmüştür. I. Dünya Savaşı yıllarında eşkıyalar, Denizli çevresindeki dağlarda, haftalar süren çok sayıda orman yangını irtikâp etmişlerdir.

1919 yılı Mayıs ayı başlarında Rum eşkıyalar, İstanbul'un Çekmeköy ilçesi dâhilindeki Ömerli Mahallesinde, Osmanlı güvenlik görevlilerini meşgul etmek için yangın çıkarmışlardır. Yine aynı dönemde bozguna uğrayan Yunan askerleri, geri çekildikleri bölgelerde tertipledikleri büyük yangınlarla, devasa boyutlardaki ormanlık alanları yok etmişlerdir.

Yukarıda sözünü ettiğimiz yasal düzenlemeler çerçevesinde Osmanlı'da en büyük cezalar, kasıtlı olarak ormanları yakan kişilere verilmiştir: Mal ve mülklerine el konulmasının yanı sıra, bir de müebbet kürek cezasına çarptırılmışlardır. Ağır para ve hapis cezalarının uygulandığı da olmuştur. Ahaliye, ormanda yangına sebebiyet verenlerin, müebbet kürek cezasına çarptırılacakları sık sık hatırlatılmıştır.

Orman yangınlarıyla mücadelede hizmeti görülenler ise, madalya ve çeşitli ödüllerle mükâfatlandırılmıştır.

Dahası, Millî Mücadele döneminde bile orman yangınlarıyla ilgili meclise sunulan kanun teklifinde, Osmanlı zamanındaki kürek cezası müeyyidesi aynen yerini korumuştur.

ORMANLAR SIKI TEDBİRLERLE KORUNDU

Osmanlı Ordusu, seferler sırasında geçtiği güzergâh üzerindeki ağaçlık, ekili-dikili alanlara, çayır ve otlaklara zarar vermemeye özen gösterir ve sıkı tedbirler alırdı.

Fransız tarihçi Jules Michelet'in, Fransa Tarihi başlıklı eserinde yer alan şu bilgiler, bu gerçeği doğrulamaktadır:

"Başta Yavuz Selim ve Kanunî Süleyman olmak üzere birçok padişahlar devrinde Türkler, Hıristiyanlara harpte itidal ve zaferde yumuşaklık göstermeyi öğretmişlerdir. 1526'da 200 bin kişi, ekilmiş tarlalara ayak basmadan ve bir tek ot koparmadan yaya olarak sınırları bir baştan bir başa kat etmişlerdir."

Romanyalı tarihçi Nicolae Jorga da bunu teyit etmektedir:

"Askerlerin yürüyüşleri sırasında güllere basmaları yasaktı. Birçoğu sarıklarında ve ellerinde çiçekler taşıyorlardı." ❖

Bu yazının kaynakları web sitemizdedir.

Fısıltılarını Duyuyor musunuz?

ELİF E BAYRAKTAR

"Biz, onlardan önce nice insan nesillerini yıkıma uğrattık; (şimdi ise) onlardan hiçbirini hissediyor veya onların fısıltılarını duyuyor musun?" (Meryem Suresi, 98)

İnsanın dünya şartlarında başına ne zaman ne geleceği, ne yaşayacağı belli değil. Aciz bir varlık olan insan, ummadığı bir anda ani bir tehlike ile karşılaşabilir, yaşadığı olay sonucunda bedensel kayba uğrayabilir. Bu yüzden insanın, kendisinde güç görerek Yaratıcısına karşı büyüklenmeye kalkışmasının çok anlamsız olacağı açık. İnsana sahip olduğu tüm imkânları ve özellikleri veren Yüce Allah'tır ve dilerse tümünü geri alabilir.

Yüzlerce tehlikeyle birlikte yaşıyoruz. Göktaşları, karadelikler, kuyruklu yıldızlar, dünyanın derinliklerine inildikçe binlerce derece sıcaklıkta magma tabakası... Ayrıca koruyucu bir tabaka olduğu halde, fırtınalar ve tayfunlar gibi yıkıcı sonuçlara yol açabilen olayların gerçekleştiği atmosfer...

Dünyada can ve mal kaybıyla sonuçlanan depremler, yanardağ patlamaları, seller, yangınlar kısa bir süre içinde bir kenti, orada yaşayan tüm canlıları yok edebilir, büyük hasarlara neden olabilir.

Her olay sebep-sonuç ilişkisi içinde, akla uygun bir şekilde yaratılır. Tüm doğa olaylarının akla uygun/bilimsel bir nedeni ve açıklaması vardır. Mesela depremin, fay hatlarının bulunduğu yerde gerçekleşmesi gibi.

Elbette Allah'ın bu olayları sebepsiz olarak da yaratmaya gücü yeter. Olaylar sebep-sonuç ilişkisiyle yaratıldığındandır ki bazı insanlar yaşananları, Allah'tan bağımsız olduğunu zannettikleri sebeplere bağlarlar. Oysa her doğal felâketi de Allah yaratır ve hepsi insanlar için bir uyarı niteliği taşır. Tümü Allah'ın insanlar üzerindeki rahmetindendir. Allah, böylece insanlara acizliklerini ve dünyanın geçici olduğunu hatırlatır.

Yaşananlar, içinde bulundukları gaflet halinden kurtulmaları, büyüklenmekten vazgeçerek Allah'ın dosdoğru yoluna girmeleri ve dünyaya tutkuyla bağlanmamaları için insanlara tanınan birer fırsattır.

İnsan, Allah'ın dilemesi ile gerçekleşen felâketler karşısında ne kendisine ne de çevresindekilere yardıma güç yetiremez. Her şey elinde olan Allah'tan başka zarar verecek ya da yarar sağlayacak kimse yoktur.

Tarih, disiplinli ve güçlü askeri-bürokratik sistemlere sahip ve bulundukları coğrafyada iktidarlı olan ya da üstün mimari özelliklere sahip kentlerde yaşayan ancak doğal afetlerle yok edilmiş toplumlarla doludur. Bu kavimler büyüklenmiş, sahip olduklarını Allah'a nankörlük için kullanmış ve inkârları nedeniyle helâk edilmişlerdir.

Arkeolojik araştırmalar sonucu ortaya çıkarılan bilimsel bulgular, Kur'an kıssalarının 'ibretlik' özelliğini daha da açık bir biçimde gösterir. Allah, **"yeryüzünde gezip dolaşılması" ve "öncekilerin uğradıkları sonun anlaşılması"** gerektiğini haber verir.

Toplumların teknolojik yönden ulaşmış oldukları düzey ve imkânları, Kur'an ayetlerinde de haber verildiği üzere, hiçbir önem taşımaz. Bunların hiçbiri, hiç kimseyi üstün, kuvvetli, güçlü, mağlup edilmesi mümkün olmayan, galip olan Allah'ın azabından kurtaramaz.

...

Deprem, sel, fırtına gibi olaylara karşı alınan tüm tedbirler fiilî birer dua anlamındadır. Ancak yalnızca tedbirlere güvenerek, Allah'ın sonsuz gücünü görmezden gelmeye çalışmak hata olur. Aldıkları tedbirlere güvenen ve kendilerinde güç gören kavimler, öğüt almak için birer örnektir.

Gönderilen tüm peygamber ve resuller kavimlerine Allah'ı, ölümü, hesap gününü, ahireti hatırlatmış ve onlara Allah'ın mükâfatlarını müjdelemiş ve azabına karşı uyarmışlardır. Ancak gönderildikleri kavimler onları yalancılıkla, çıkar elde etmeye çalışmakla ya da üstünlük arayışı içinde olmakla suçlamış ve onların anlattıklarını düşünmeden, öğüt almadan kendi sistemlerini devam ettirmişlerdir. Hatta büyük bir kısmı daha da aşırı giderek müminleri öldürmeye veya yurtlarından sürmeye çalışmıştır. İman ve itaat eden müminlerin sayısı ise her defasında çok az olmuş, Allah yalnızca resûlünü ve beraberindeki inananları kurtarmıştır.

Aradan binlerce sene geçmesine rağmen söz edilen toplum yapısında ve inkâr sisteminde pek bir şey değişmedi. Günümüzde, Sodom ve Gomorra kentlerindekine benzer hatta daha da aşırı sapkınlıklar yaşayan "Lut Kavmi" var. Semud Kavmi gibi tartıda adaletsizlik yapan, Sebe ve İrem Halkı gibi Allah'ın nimetlerine karşı nankör, Nuh Kavmi gibi dine ve müminlere karşı alaycı, Ad Kavmi kadar adaletten sapmış toplumlar var.

Geçmiş kavimlerin hepsinin ayrı ayrı helâk sebepleri var. Yaşadığımız dönemde ise bu çirkin davranışların hepsi fazlasıyla görülüyor. O nedenle bu dönemde imtihan da çok olur, azabı da. Helâk edilen her kavim bu döneme bir delil olarak var. Bunlar çok önemli işaretler...

Kur'an'ın bu toplumları hatırlatmasındaki amaç, kuşkusuz tarih bilgisi vermek değil. Kıssalar "ibret" alınması için anlatılır ki, helâk olanların yaşadıkları, arkalarından gelenleri doğruya yöneltsin.

...

İnsana aczini ve çaresizliğini gösteren Allah'ın uyarılarından ders çıkaran "temiz akıl sahipleri", Allah'ın büyüklüğünü kavrayıp takdir etmeye çaba gösterirler. İçleri titreyerek Allah'tan korkarlar ve Rableri karşısındaki acizliklerini sık sık hatırlarlar. Çünkü ne övünülen servetler ne hiç bitmeyeceği zannedilen hayatlar ne güç ve servetleri ile övünen insanlar ve ne de fısıltıları kalmıştır.

"Rabbim... İçimizdeki beyinsizlerin yaptıklarından dolayı bizi helâk edecek misin? O da Senin denemenden başkası değildir. Onunla Sen dilediğini saptırır, dilediğini hidayete erdirirsin. Bizim Velimiz Sensin. Öyleyse bizi bağışla, bizi esirge; Sen bağışlayanların en hayırlısısın." (A'raf Suresi, 155) ❖

SAYILI SÖZLER

İKİ

Allah, kendini gizleyerek görünür; eserlerini göstererek gizlenir. [Zâhir oluşu Bâtın olduğunu gösterir. Bâtın oluşu Zâhir olduğunu gösterir.]
— Ataullah İskenderî

Rızık iki çeşittir:
İsteyen ve istenen.
Kim dünyayı isterse, ölüm onu dünyadan çıkarıncaya kadar ister.
Kim ahireti isterse, dünya onun rızkının tümünü dünyadan alıncaya kadar ister.
— İmam Ali [ra]

ÜÇ

Şeytanın şerrinden müminleri koruyan üç kale vardır:
- Secde bir kaledir; [günahlardan uzaklaştırır.]
- Allah'ı anmak bir kaledir; [gafletten uzaklaştırır.]
- Kur'ân'ı anlamak bir kaledir; [ümitsizlikten uzaklaştırır.]
— Kâb'ul-Ahbar

Nefsi saran şeytan üçgeni:
- Heva
- Şehvet
- Gaflet

Allah sana üç ikramda bulundu:
Birincisi, seni kendisini zikredenlerden eyledi; seni var kılmasaydı sen O'nu zikredemezdin.
İkincisi, seni kendisini zikredenlerle beraber eyledi; senden önce zikredenler olmasaydı, sen O'nu zikredemezdin.
Üçüncüsü, seni kendi katında zikretti; senin zikreden olarak zikretmezse, sen O'na zikrini duyuramazdın.
— Ataullah İskenderî (ks)

DÖRT

Bir hâkimden dört şey beklenir:
• **Nezaketle dinlemek**
• **Akıllıca cevap vermek**
• **İtidalle tetkik etmek**
• **Bitaraf karar vermek.**
— Sokrates

Din ve dünya dört temel üzerinde durur:
• İlmiyle amel eden âlim
• Öğrenmeyi reddetmeyen cahil
• İyiliğini sınırlamayan cömert
• Ahiretini dünyaya satmayan fakir.
— İmam Ali [ra]

Dört 'hiç'i hiç unutma:
• Dünyanın bütün sıkıntıları cehennem azabının yanında "hiç"tir.
• Cehennem azabının en korkunç derecesi Allah'ı görmekten mahrum kalmanın acısı yanında "hiç"tir.
• Dünyanın bütün nimetleri cennet nimetleri yanında "hiç"tir.
• Cennetin bütün nimetleri Allah'ı bir defa görmenin yanında "hiç"tir.

Bu Senin Öykün

Kuyudaki Adam

DOÇ. DR. RASİM SOYLU

Aslının Hz. İbrahim'e gönderilmiş suhufta yer aldığı rivayet edilen bir öykü vardır. Bu öykü, hem İslami kaynaklarda hem de Uzakdoğu kaynaklarında yer alan çok eski bir öyküdür. Bediüzzaman Said Nursi de Risale-i Nur Külliyatın'da Sekizinci Söz isimli bölümünde, imanı ve insanın dünyaya gönderilmesinin hikmetini anlatırken "Kuyudaki Adam" hikayesine yer verir.

"Kuyudaki Adam" hikayesi Sekizinci Söz'de ifade edildiği gibi temsili bir hikâye, başka bir deyişle metaforik bir öyküdür. Orijinalinin Hz. İbrahim'in suhufunda yer aldığı rivayet edilen bu öyküyü[1] Uzak Doğu ve Orta Çağ Hristiyan literatüründe de görmek mümkündür. Ayrıca Tolstoy'un "İtiraflarım" kitabında da[2] yer alan bu öykü, 1996 yapımı Anna Karenina filminin başlangıcında da canlandırılır.

Öykünün farklı ülke dinlerinde ve kültürlerinde benzer yorumları, çeşitli minyatür ve resimlerle tasvir edilmiştir. Hemen hemen hepsinde ortak imgelerin ve göstergelerin yer aldığı bu tasvirler, öykünün anlatımının yanı sıra yan anlamlar ve derin anlamlar da içerir.

Bediüzzaman'ın Anlatımıyla Kuyudaki Adam Öyküsü

"İşte bu adam, dereden tepeden aşıp, git gide ta hâli bir sahraya girdi. Birden müthiş bir sada işitti. Baktı ki, dehşetli bir arslan, meşelikten çıkıp ona hücum ediyor. O da kaçtı, ta altmış arşın derinliğinde susuz bir kuyuya rast geldi. Korkusundan kendini içine attı. Yarısına kadar düşüp elleri bir ağaca rast geldi, yapıştı. Kuyunun duvarında göğermiş olan o ağacın iki kökü var. İki fare, biri beyaz, biri siyah, o iki köke musallat olup kesiyorlar. Yukarıya baktı, gördü ki, arslan, nöbetçi gibi kuyunun başında bekliyor. Aşağıya baktı, gördü ki, dehşetli bir ejderha, içindedir. Başını kaldırmış, otuz arşın yukarıdaki ayağına takarrup etmiş. Ağzı kuyu ağzı gibi geniştir. Kuyunun duvarına baktı, gördü ki, ısırıcı muzır haşarat, etrafını sarmışlar. Ağacın başına baktı, gördü ki, bir incir ağacıdır. Fakat, harika olarak, muhtelif çok ağaçların meyveleri, cevizden nara kadar, başında yemişleri var.

İşte, şu adam, sû-i fehminden, akılsızlığından anlamıyor ki, bu adi bir iş değildir. Bu işler tesadüfî olamaz. Bu acip işler içinde garip esrar var. Ve pek büyük bir işleyici var olduğunu intikal etmedi. Şimdi bunun kalbi ve ruh ve aklı şu elîm vaziyetten gizli feryad u figan ettikleri halde, nefs-i emmâresi, güya bir şey yokmuş gibi tecâhül edip, ruh ve kalbin ağlamasından kulağını kapayıp, kendi kendini aldatarak, bir bahçede bulunuyor gibi, o ağacın meyvelerini yemeye başladı. Halbuki o meyvelerin bir kısmı zehirli ve muzır idi. Bir hadis-i kudsîde Cenâb-ı Hak buyurmuş: ...'Kulum Beni nasıl tanırsa, onunla öyle muamele ederim.' İşte bu bedbaht adam, suizan ve akılsızlığıyla, gördüğünü adi ve ayn-ı hakikat telâkki etti ve öyle de muamele gördü ve görüyor ve görecek. Ne ölüyor ki kurtulsun, ne de yaşıyor; böylece azap çekiyor..."[3]

Sekizinci Söz, Öykü ve Hayatın Özeti

Bediüzzaman'ın Sözler adlı kitabının Sekizinci Söz bölümünde yer alan bu temsili hikâye Brahman ve Hristiyan örneklerinden farklı olarak iki ayrı karaktere sahip iki kardeşin başından geçen benzer olaylardan oluşur.

Eski zamanda iki kardeş bir yolculuğa çıkarlar. İkiye ayrılan yolun başında bilgilendirici bir adam vardır. Bu adam insanlara yol gösteren peygamberleri, mürşidleri ve bilge insanları temsil eder.

O adama hangi yol daha iyidir diye sorarlar. Adam sağ yolda kanuna ve kurallara uyma zorunluluğu vardır der. Görünüşte zor görülse de aslında düzen içinde olan bir yoldur. Sol yol ise tamamen serbest ve kuralsızdır. Ancak güvensiz ve tehlikelerle dolu bir yoldur.

Bunu dinleyen kardeşlerden iyi ahlâklı olanı sağ yola, kötü ahlâklı olanı sol yola gider. İkisi de yolları üzerinde bir bahçeye rastlarlar. Bahçede güzel çiçekler ve meyveli ağaçlar vardır. Ancak bahçede bakım yapılmadığı için çürümüş ve murdar meyveler de vardır. İki kardeşten biri "Her şeyin iyisine bak" kaidesiyle bahçeden faydalanır, çirkin şeylerle meşgul olmaz. Diğer kardeş çirkin şeylerle meşgul olur, midesi bulanır ve dinlenmeden bahçeden çıkar ve yoluna gider.

Yolda ikisinin de karşısına bir aslan çıkar ve hücum eder. (Uzakdoğu resimlerinde kaplan, Hint minyatürlerinde fil ve Avrupa tasvirlerinde Unicorn-tek boynuzlu fantastik yaratık kovalar). Aslandan kaçarken her ikisi de önlerine çıkan susuz bir kuyuya atlarlar. Kuyunun ortasında, duvarda yeşermiş bir ağaca tutunurlar. Üzerinde cevizden nara kadar her türlü meyve bulunan bu ağacın kökünü, biri siyah biri beyaz iki fare kemirmektedir. Duvarda bulunan zararlı haşereler rahatsız etmektedir. Üstelik meyvelerden bazıları zehirlidir ve yiyenin midesini rahatsız eder. Kuyu altmış arşındır, yukarıda kuyunun ağzında aslan beklemekte ve aşağıda bir ejderha ağzını açmış adamın düşmesini beklemektedir.

Bediüzzaman Öyküye Farklı Bir Anlam Kazandırıyor

Risale-i Nur'da, temsiller bir dürbün gibi, uzak hakikatleri akla yakınlaştırmak için ustalıkla kullanılır. Sekizinci Söz'de geçen yolcu, insandır; yol ömürdür, altmış arşın "kuyu" ifadesi, ortalama altmış yıllık dünya hayatına işaret etmektedir. İki kardeşten birisi iyi huylu, diğeri kötü huylu iki farklı insanı sembolize eder.

Temsili hikâyede "meşelik", ecelin gizli olmasına kinayedir. Yani ölüm, meşelikte saklanmış, ne zaman çıkacağı belli olmayan bir aslan gibidir.

"Aslan" eceldir, iki kardeşin ecelden kaçması ise, hayatın ölüm gelinceye kadar devam etmesine işarettir. Hayat ve ömür denilen şey doğum ile başlayan bir yolculuk gibidir. "Kaçma"nın diğer bir mânâsı ise, insan fıtratına konulan yaşamak arzusunu ve ölümden korkmasını ifade eder. Siyah ve beyaz iki fare, gece ve gündüzü sembolize eder.

Su, hayatı simgeler. Yolcunun "susuz" kuyuya rast gelmesi, "dünya hayatına" işaret eder; çünkü "gerçek hayat ahiret hayatıdır," dünyadaki hayat bir serap gibidir.

Bediüzzaman bu noktada öyküye, ölüme imanlı ve imansız bakışın farklarını ifade eden mantıki kıyaslamalar ekler ve sonuç olarak; kabir ya ejderha ağzına düşmektir ya da kuyunun duvarında açılan yarıktan dünyadan daha güzel bir âleme geçmektir sonucunu nazara verir.

Yani o kuyuya düşenler, görünüşte ölümü simgeleyen ejderhanın ağzına düşse de ahirete iman eden ve ona göre yaşayanların hakikatte güzel bir cennet bahçesine geçmeleri anlamı vardır. Evet kabir, ehl-i iman için cennet bahçelerinden bir bahçe, ehl-i küfür için cehennem çukurlarından bir çukurdur.

Tolstoy'un "İtiraflarım" Kitabında Kuyudaki Adam Hikayesi

Tolstoy'un "İtiraflarım" kitabında da benzer hikâye yer alır. Bir seyyahla, onun çölde karşılaştığı yırtıcı hayvandan kaçan bir adamı anlatan bir şark masalı olarak şöyle bahseder:

Seyyah, yırtıcı bir hayvandan kurtulmak için kendisini susuz bir kuyuya atar. Orada, kuyunun dibinde onu yutmak için ağzını açmış bir ejderha görür.

Yırtıcı hayvan tarafından parçalanmamak için yukarı çıkmaya cesaret edemeyen, ama ejderha tarafından da yutulmamak için aşağıya atlayamayan bu zavallı, kuyunun duvar taşları arasında yetişen bir ağacın dalını yakalamış ve sımsıkı tutunmaktadır. O sırada biri siyah biri beyaz iki farenin onun tutunduğu dalın ağaç köklerini kemirmekte olduklarını görür. Ağacın yapraklarında bal damlaları görür, hiçbir tehlike yokmuş gibi dilini uzatıp bunları yalamaya çalışır.

Tolstoy kendisinin de bu hayatta aynen bu durumda olduğunu düşünür. Ölüm ejderhasının kaçınılmaz bir şekilde kendisini beklediğini, onu parçalamaya hazır olduğunu bildiği halde, hayatın dallarına tutunmakta ve kendisini oyalayan balı emmeyi denemektedir. Ancak bal ona tat vermez. Çünkü siyah ve beyaz fare yani gece ve gündüz tutunduğu dalı kemirmektedirler. Yaşlı Tolstoy ölüm ejderhasını açık seçik görmektedir ve bal artık ona tatlı gelmez.[2]

Barlaam ve Josaphat

Asya'dan Bizans ve Hıristiyan dünyasına da geçen bu hikâye Barlaam ve Josaphat adlı eserde yer alır. Barlaam bilge bir zahittir ve Josaphat ise bir prenstir.

Hristiyan tarihine bir aziz olarak geçen Şamlı John'un Barlaam ve Josaphat kitabına göre kuyudaki adam meselinin de dâhil olduğu Barlaam ve Josaphat isimli bu hikmetli hikâyeler topluluğu, Ortaçağ Avrupasına bir Gürcü Hıristiyan kesişin tercümesiyle 11. asırda geçmiştir. Aynı eser, 6. veya 7. asırda eski İran üzerinden Pehlevice'ye tercüme edilmiş ve daha sonra 8. asırda Arapça'ya Bilawhar wa Yudasaf adıyla geçmiştir. Eserin Gürcü versiyonunda adamı kovalayan aslan yerine fil, kuyu yerine uçurum vardır. Hikâyenin diğer kısımları hemen hemen aynıdır.[4]

Kadim Hıristiyanlıktan Bizans ve Roma'ya geçen bu hikâyelerin anlatıcısı ve muhatabı olan Barlaam ve Josaphat Avrupa'da azizleşmiştir. Hıristiyanlar Barlaam ve Josaphat hikâyesinin aslının Buda'nın öğretilerine dayandığını çok zaman sonra öğrenmişlerdir.

İnsan ruhunun bu dünya tünelindeki yolculuğunu anlatan bu hikâyeyi Buda, kendisini dinlemeye gelen bir genç kral olan Şoko'ya anlatır. Genç kral Şoko şok olur: "Bu hâldeki bir insan nasıl öyle gafletle meyveleri yer, o balı yalamaya çalışır?" Buda ise der ki "Bu hikâye senin hikâyendir, bütün insanların hikâyesidir." Budistler hala bu hikmetli hikâyeyi okurlar.

İşte bu güzel mesel Buda, Bediüzzaman ve Tolstoy'un yollarını kesiştiren kadim bir hakikattir.[5]

Hz. İbrahim ve Brahman

Nursi'nin Sözler adlı eserinin Fihrist bölümünde 'Kuyudaki Adam' öyküsünün aslının Hz. İbrahim'in suhufunda bulunduğu bilgisi yer alır. (Nursi, 1993, s. 777) Ancak Hz. Âdem'den itibaren pek çok peygamberin kıssa ve yaşam öyküleri yer alan Eski Ahid'de Hz. İbrahim'e atfedilmiş öğretiler içerisinde bu öykü bulunmamaktadır. Bu öykünün Brahman'lara atfedilmesi Hz. İbrahim ile Brahman arasında bir ilişki olup olmadığı sorusunu akla getirmektedir. Literatürde bu konuda yapılmış akademik çalışmalar mevcuttur.

Brahman ve Abraham kelimeleri üzerinde yapılan etimolojik incelemeler iki kelimenin benzer anlamlar içerdiğini göstermektedir. Aslında ikisi de "Rahmetin Babası" anlamına gelmektedir. Ancak Brahmanlar Brahman'ın insanlığın atası olduğuna inanır.

Brahman'ın eşi Sarasvati'nin adı ile Hz. İbrahim'in karısı Sara'nın isimleri arasında benzerlik de dikkat çekicidir. Hatta, Hindistan'da, Sarasvati Nehri, Ghaggar olarak bilinen bir kol içerir. Hz. İbrahim'in de diğer eşinin adı Hacer bununla benzeşmektedir.[6] ❖

Kaynaklar: **1.** Nursi, B. S. (1993). Sözler, s.777, Envar Neşriyat. İstanbul **2.** Tolstoy, L.N. (2003). İtiraflarım, Çev. Elanur Bahar, s.25, İstanbul: Kum Saati Yayınları **3.** Bediüzzaman, Sözler, Sekizinci Söz, s.34-35 **4.** Damascene, St.J. (1937). Barlaam And Ioasaph, Woodward, G., Çev. Mattingly, H., s.187-191, 2. Bs. London: Wiliam Heinemann LTD. **5.** Bilici, M. (2014). Kuyudaki adam: Tolstoy, Bediüzzaman ve Buda, https:/www.risalehaber.com/kuyudaki-adam-tolstoy-bediuzzaman-ve-buda-16108yy.htm (Erişim Tarihi: 31.03.2021) **6.** Warrior, R. (2010). https:/www.academia.edu/4540206/Brahma_and_Abraham_Divine_Covenants_of_Common_Origin Erişim Tarihi: 26.06.2021)

Kuyudaki Adam Temsilinin Tasvirleri

Tasvirlerin tamamına internet sitemizden ulaşabilirsiniz.

Zeka Soruları
EYLÜL 2021

HAZIRLAYAN: DOÇ. DR. ERHAN PİŞKİN

Soru 1:
"Masa saati"
Bir masa saati gece yarısı (24:00'da) arızalanıyor. Bu andan itibaren yelkovan akrep ve akrep yelkovan gibi hareket ediyor. Arızadan 270 dakika sonra, saat olması gereken saatten kaç dakika ileri gitmiş olur?

Soru 2:
"At arabası"
En fazla 90 kilogram yük taşıyabilen bir at arabası, 240 kilogram arpayı 60 kilometrelik uzaklığa taşıyacaktır. At, gidiş-dönüşte her bir kilometrede 1 kg arpa yediğine göre, en fazla kaç kg arpa taşınabilir?

Soru 3:
"Hangi gün?"
Bir yılın Kasım ayında beş Pazartesi ve beş Salı günü bulunuyorsa, o yılın Aralık ayının ilk günü hangi güne denk gelir?

Soru 4:
"Kuru fasulye-Pilav"
5, 16, 27, 16, ?
Sayı dizisinde soru işareti yerine hangi sayı gelmeli? Neden?

Soru 5:
"Kaç yaşında?"
Yaşını sorduğum bir öğrenci: "Yaşımın rakamları toplamı, rakamları çarpımının iki katına eşittir" dedi. Bu öğrenci kaç yaşındadır?

Not:
Çözümlerinizi, **isim**, **adres** ve **telefon numaranızı** ekleyerek, "**zekasorulari@zaferdergisi.com**" adresine bekliyoruz.

Her ay soruları doğru cevaplayanlar arasında yapılacak çekilişle, bir kişiye kitap hediye edeceğiz.

Kitap kazanan okuyucularımız ay sonunda web sitemizde ilan edilecek.
www.zaferdergisi.com

Geçen Sayının Çözümleri (Ağustos 2021)

Çözüm 1:
(Cevap: 120)
Anne: 6x, erkek: 9x ve kız: 2x adet altın alacağından
6x+9x+2x=340 ise x=20 olur.
Dolayısıyla anne 120 adet altın alır.

Çözüm 2:
(Cevap: 9 gün)

Çözüm 3:
(Cevap: 5. cümle)

Çözüm 4:
(Cevap: 1)
51=5, 42=16, 33=27, 24=16, 15=1

Çözüm 5:

X			
		X	X
		X	

Karikatür Okumaları

Şair
OSMAN SUROĞLU

Şair, görünen dünyanın ardında gizli, ahenkli anlam dünyasının perdesini aralayan, oraya kelimelerden yol döşeyip ulaşan, cümlelerden merdiven yapıp erişen insandır.
Herkes suya bakar fakat ondan "Su Kasidesi" çıkarmak şaire nasip olur.
Herkes kaldırımlarda yürür ama yolun sonunda "Kaldırımlar" şiiri yazmak şairin marifettir.
Belki de bu sözü bunun için söylemişler:
"Sakın deme şöyle böyle bir söz,
Hadi, sen de söyle böyle bir söz." ❖

düşünceler

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Aklının ustalığına değil,
kalbinin çıraklığına talip ol.
İBRAHİM GÖKHAN

Biz insanlar,
yaşadıkça yaşlandığımızı sanıyoruz,
oysa yaşamadıkça yaşlanıyoruz.
W. GLADSTONE

Müminin kuvveti kalbindedir;
kâfir ve münafığın ise elindedir.
ÖMER BİN ABDULAZİZ

En tatlı bal bile
tadıldıkça bıkkınlık verir.
Onun için ölçülü sev.
ROMEO AND JULIET

Savaş ölünce değil,
düşmana benzeyince kaybedilir.
ALİYA İZZETBEGOVİÇ

Her kim kendi kusurlarını, ayıplarını
görürse
onun ruhunda bir kuvvet meydana gelir.
FERIDÜDDİN ATTAR

Akıllı insan düşündüğü her şeyi söylemez,
fakat söylediği her şeyi düşünür,
öyle söyler.
HZ. MEVLANA (KS)

Maddi hayata tapanlar,
deniz suyu içenlere benzerler;
içtikçe susuzlukları artar.
MUHYİDDİN-İ ARABİ

İnsanlar mutlaka değişir.
Genellikle de
asla olmayacaklarını söyledikleri şeye
dönüşürler.
C. BUKOWSKI

Geçici bir hayat için
kalıcı hasarlar alamayız, veremeyiz.
İBRAHİM TENEKECİ

HAL DİLİ
OSMAN SUROĞLU

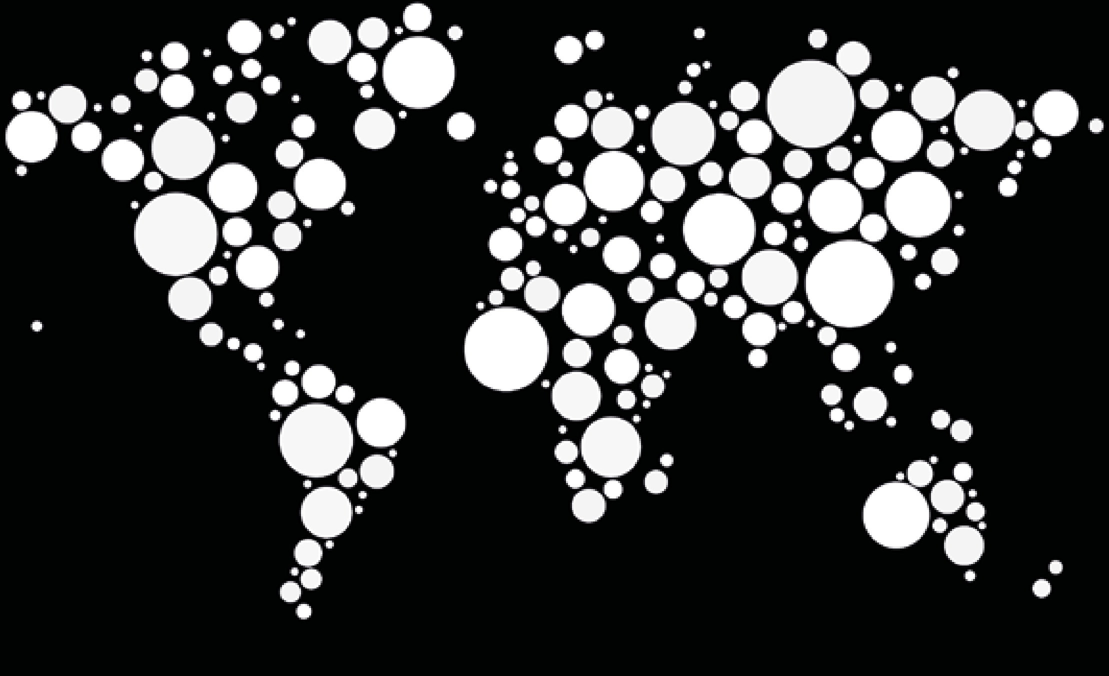
ŞAİR

Rahatlarını düşünenler yüzünden

rahatsızdır dünya...

M. Selahaddin Şimşek

www.zaferdergisi.com

00537

9 772618 604758